

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena instytucjonalna)

na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego

dokonanej w dniach 18-20 lutego 2013 r.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) w składzie:

1. przewodniczący: prof. dr hab. Marek Lisiński – członek PKA
- członkowie:
2. prof. dr hab. Jerzy Węclawski – ekspert PKA, ds. jakości,
3. prof. dr hab. Krzysztof Jajuga – ekspert PKA, studia doktoranckie
4. prof. dr hab. Wanda Gaczek – członek PKA, studia podyplomowe,
5. mgr Marcin Wojtkowiak – ekspert PKA, przedstawiciel pracodawców
6. mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka – ekspert PKA, formalno-prawny
7. mgr Ewelina Dyląg – ekspert PKA, przedstawiciel Krajowej Reprezentacji Doktorantów
8. Dominika Tracz – ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studentów

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Ocena instytucjonalna na Wydziale Nauk Ekonomicznych (WNE) Uniwersytetu Warszawskiego (UW) określonego przez Komisję na rok akademicki 2012/2013. Ocena instytucjonalna na Wydziale została przeprowadzona po raz pierwszy.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie: przedłożonego przez Uczelnię Raportu Samooceny, a także przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, wizytacji zaplecza naukowo-dydaktycznego, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, członkami Wydziałowej Komisji Dydaktycznej oraz Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, nauczycielami akademickimi, pracownikami administracyjnymi, pracodawcami, doktorantami oraz studentami.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Strategia określona przez jednostkę

1.1).

Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego jest jednym z dwudziestu wydziałów Uniwersytetu. Jego studenci stanowią zaledwie 4% ogółu wszystkich studentów Uczelni oraz 2.8% ogółu studentów studiów doktoranckich. Na studiach podyplomowych kształcą się natomiast blisko 11% ogółu studentów Uniwersytetu.

Tabela nr 1. Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce (2012/2013).

Forma kształcenia	Liczba studentów				Liczba uczestników studiów doktoranckich		Liczba słuchaczy studiów podyplomowych	
	Uczelni		Jednostki		Uczelni	Jednostki	Uczelni	Jednostki
	I st.	II st.	I st.	II st.				
studia stacjonarne	18 941	10 427 +3806 mag	969	609+34 mag	2458	52	-----	-----
studia niestacjonarne	6707	6800 + 3742	275	114+21 mag	563	35	6500	705
RAZEM:	25 648	24 775	1244	778	3021	87	6500	705

Wydział Nauk Ekonomicznych nie posiada formalnie przyjętej Uchwałą swojej Rady Wydziału strategii rozwoju. Władze Wydziału sformułowały natomiast założenia rozwoju Strategii WNE, które są podstawą kierunkowych działań rozwojowych tej podstawowej jednostki organizacyjnej. Oceniając merytoryczną treść oraz horyzont czasu (obejmuje okres do końca roku akademickiego 2015/2016) założeń rozwojowych Wydziału, można je uznać za program rozwoju tej jednostki organizacyjnej. Według deklaracji jego Władz, w najbliższym czasie ten dokument ma być przedmiotem obrad Rady Wydziału i stać się formalnie przyjętą deklaracją jego dalszego rozwoju.

W założeniach rozwoju sformułowanych w Strategii WNE, która odzwierciedla główne elementy misji i strategii Uniwersytetu Warszawskiego, zostały wyraźnie zaakcentowane takie elementy, jak dbałość o dopasowanie kompetencji absolwentów do długookresowych potrzeb rynku pracy czy troska o zapewnienie wysokiej jakości kształcenia (także koncepcja kształcenia na Wydziale, która obejmuje studia I, II i III stopnia, jest zgodna z misją i strategią Wydziału). Wśród podstawowych celów strategicznych zawartych w tym dokumencie znalazły się m.in.: zapewnienie programu studiów wyposażającego w kompetencje niezbędne dla kształtowania długookresowej kariery zawodowej na krajowym i międzynarodowym rynku pracy oraz rozwój współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (w głównej mierze poprzez prowadzenie działalności eksperckiej, popularno-naukowej i udział w debatach publicznych).

W Strategii określone zostały także sposoby realizacji celów strategicznych, między innymi w zakresie działalności dydaktycznej. Wskazują one na podejmowanie systematycznych ocen stopnia osiągnięcia zakładanych celów kształcenia przy udziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, które pozwolą na podejmowanie działań korygujących dotyczących kształcenia. W tym celu jednostka ma także zamiar przeprowadzić inne działania, a są to m.in.:

- określenie pozycji na rynku edukacyjnym i roli na rynku pracy w celu dostosowania do nich strategii rekrutacyjnej,
- podejmowanie różnych form współpracy z otoczeniem oraz nasilenie działań zmierzających do pozyskiwania jak najlepszych kandydatów na studia,
- zapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia badań naukowych i aplikacyjnych,
- rozszerzenie zakresu i form kształcenia ustawicznego dostosowanych do aktualnych potrzeb rynku pracy.

W celu opracowania programów studiów uwzględniających wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, ułatwiające wejście na rynek pracy Wydział planuje m.in.

- utworzenie zespołu pracodawców reprezentujących poszczególne sektory (prywatny i publiczny), którzy będą brali udział w ocenie programu studiów i efektów kształcenia,
- odnowienie współpracy z gronem absolwentów zajmujących ważne pozycje zawodowe,
- prowadzenie długookresowego monitoringu zawodowych losów absolwentów wykorzystując w tym celu badania uniwersyteckiej Pracowni Jakości Kształcenia, a także prowadząc własne badania absolwentów,
- wprowadzenie do programu studiów prac studenckich i badań, podejmowanych we współpracy z firmami i instytucjami sektora publicznego.

Ponadto w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym planowany jest udział pracowników Wydziału w projektach aplikacyjnych (eksperymentalnych) na rzecz instytucji publicznych i prywatnych, wykorzystywanie ich doświadczeń praktycznych w działalności naukowo-badawczej i dydaktycznej, angażowanie się w ważne dyskusje ekonomiczne i rozwiązywanie istotnych problemów gospodarczych i społecznych w skali kraju.

Ocenę zbieżności strategii działalności i rozwoju jednostki z misją i strategią Uczelni, w szczególności w zakresie zapewnienia wysokiej jakości kształcenia i prowadzonych badań naukowych, a także związku z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy należy zatem określić jako pełną.

1.2)

Koncepcja kształcenia przyjęta na Wydziale jest kompleksowa i obejmuje wszystkie poziomy i rodzaje studiów. Jest spójna z badaniami naukowymi prowadzonymi przez jednostkę w obszarze nauk ekonomicznych. System kształcenia studentów na studiach I, II i III stopnia wpisuje się w koncepcję kształcenia przyjętą na Wydziale, która jest współtworzona przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych i odpowiada w pełni strategicznym celom Wydziału oraz Uniwersytetu.

1.3).

W dokumencie założenia rozwoju Strategii WNE, właściwie zdefiniowano miejsce i znaczenie koncepcji kształcenia i działalności naukowej w programie rozwoju Wydziału. Dwa pierwsze cele strategiczne przesądzają, że priorytetem będzie:

„1. Uzyskanie czołowej pozycji w badaniach naukowych w Polsce i za granicą. Służyć temu powinny znaczące publikacje krajowe i międzynarodowe, wystąpienia na najważniejszych konferencjach dla poszczególnych dyscyplin nauk ekonomicznych, udział pracowników w liczących się gremiach naukowych i uzyskiwanie nagród w konkursach naukowych.

2. Zapewnienie studiującym takiego programu studiów, który wyposaży ich w kompetencje właściwe dla satysfakcjonującego kształtowania długookresowej kariery zawodowej na krajowym lub międzynarodowym rynku pracy”.

Analiza tych celów wskazuje, że mają one silne umocowanie w otoczeniu, zwłaszcza w podmiotach społeczno-gospodarczych. Potwierdzają to kolejny cel, w którym zakłada się „rozwój współpracy z otoczeniem (instytucjami publicznymi, prywatnymi i organizacjami pozarządowymi krajowymi i zagranicznymi) głównie poprzez prowadzenie działalności eksperckiej, udział w debatach publicznych i działalność popularno-naukową”.

Ocena spójności strategii Wydziału z koncepcją kształcenia i działalnością naukowo-badawczą wypada pozytywnie. Można jednoznacznie stwierdzić, że ta jednostka podstawowa właściwie identyfikuje swoją pozycję rynku edukacyjnym. Zawarte w założeniach Strategii

Wydziału priorytety rozwoju pozwalają na stwierdzenie, że będzie ona tę pozycję dalej umacniała.

1.4).

Wydział ma także zidentyfikowanych wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy, którzy reprezentują zarówno środowiska naukowe, edukacyjne, rządowe, samorządowe, jak i gospodarcze oraz biznesowe.

Na szczególne podkreślenie zasługuje udział interesariuszy zewnętrznych – pracodawców w formułowaniu i doskonaleniu programów studiów podyplomowych. Takie przypadki zidentyfikowano w toku spotkania z pracodawcami. Należy również zauważyć, że udział interesariuszy wewnętrznych (słuchaczy studiów podyplomowych) w budowaniu programów kształcenia na tych studiach jest również znaczący. Potwierdziły to dyskusje ze słuchaczami tych studiów oraz przykłady udziału pracodawców w realizacji programu kształcenia.

Trzeba także odnotować, co jednoznacznie zauważali pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału, że realizowane na studiach podyplomowych praktyczne przykłady (case study) są wykorzystywane w toku kształcenia studentów na studiach pierwszego i drugiego stopnia prowadzonych na Wydziale.

Interesariusze zewnętrzni, którzy byli obecni na spotkaniu podczas wizytacji nie znali Strategii i Misji Wydziału, a także nie uczestniczyli w jej tworzeniu. Dzięki szerokiej i różnorodnej współpracy akredytowanej jednostki z otoczeniem społeczno – gospodarczym ich udział w realizacji strategii jest identyfikowany, ma on charakter pośredni i odbywa się poprzez różnorodne kontakty pracowników Wydziału z tą grupą pracodawców.

Rola interesariuszy zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii WNE nie jest jeszcze sformalizowana. Należy jednak zwrócić uwagę, że relacje Wydziału ze środowiskiem zewnętrznym i otoczeniem społeczno – gospodarczym mają szeroki zakres i różnorodny charakter, a współpraca opiera się w głównej mierze na wieloletniej tradycji współdziałania i bezpośrednich kontaktach. Aktualnie udział pracodawców w budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia wymaga ściślejszego określenia i sformalizowania, co ma w bliskiej przyszłości skonkretyzować się w postaci powołania Rady Pracodawców. Interesariusze zewnętrzni w wielu przypadkach sami starają się nawiązywać i pogłębiać relacje z akredytowaną jednostką (np. w ramach prowadzonych studiów podyplomowych), co pośrednio pozwala realizować główne cele strategiczne jednostki. Szereg dobrych praktyk i działań nieformalnych powinno jednak znaleźć swoje odzwierciedlenie w obowiązujących procedurach i zostać formalnie włączonych w proces budowania wysokiej kultury jakości kształcenia w akredytowanej jednostce, np. formułowaniu i realizacji strategii Wydziału.

Na obecnym etapie procesu tworzenia nowej jakościowo roli interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii jednostki, w tym budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia, Wydział posiada szereg silnych stron. Można do nich zaliczyć: tradycje współpracy, liczne kontakty z otoczeniem zewnętrznym, czy absolwentami, którzy w opiniach pracodawców obecnych na spotkaniu podczas wizytacji są dobrze przygotowani do pracy zawodowej. Wszystko to powinno sprzyjać tego typu działaniom.

Ocenę roli interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii jednostki, w tym budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia, należy określić jako znaczącą. Wymaga ona pewnego usystematyzowania oraz sformalizowania, co w szczególności dotyczy udziału w tych procesach interesariuszy zewnętrznych.

Załącznik nr 3 Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Ocenę zbieżności strategii działalności i rozwoju Wydziału z misją i strategią Uczelni, w szczególności w zakresie zapewnienia wysokiej jakości kształcenia i prowadzonych badań naukowych, a także związku z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy należy określić jako pełną.

1.2) Koncepcja kształcenia przyjęta na Wydziale jest kompleksowa i obejmuje wszystkie poziomy i rodzaje studiów. Jest spójna z badaniami naukowymi prowadzonymi przez jednostkę w obszarze nauk ekonomicznych. System kształcenia studentów na studiach I, II i III stopnia wpisuje się w koncepcję kształcenia przyjętą na Wydziale, która jest współtworzona przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych i odpowiada w pełni strategicznym celom Wydziału oraz Uniwersytetu.

1.3) Ocena spójności strategii Wydziału z koncepcją kształcenia i działalnością naukowo-badawczą wypada pozytywnie. Można jednoznacznie stwierdzić, że ta Jednostka Podstawowa właściwie identyfikuje swoją pozycję rynku edukacyjnym. Zawarte w założeniach Strategii Wydziału priorytety rozwoju pozwalają na stwierdzenie, że będzie ona tę pozycję dalej umacniała.

1.4) Ocenę roli interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w formułowaniu i realizacji strategii jednostki, w tym budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia, należy określić jako znaczącą i wymagającą pewnego usystematyzowania oraz sformalizowania, co w szczególności dotyczy udziału w tych procesach interesariuszy zewnętrznych.

2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

2.1)

System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim (UW) zatwierdzony został Zarządzeniem nr 56 Rektora UW z dnia 3 października 2012 r. w sprawie *Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na UW* oraz Zarządzeniem nr 76 Rektora UW z dnia 4 grudnia 2012 r. w sprawie *systemów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz w innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na UW*. Powyższe Zarządzenia stanowią kontynuację działań określonych w Uchwale Nr 240 Senatu UW z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie *systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim*.

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim ma strukturę dwustopniową. Składa się z systemu funkcjonującego w skali całej Uczelni oraz systemów na poszczególnych wydziałach. Ze względu na rozmiary Uniwersytetu i jego rozbudowaną strukturę obejmującą liczne wydziały, jest to rozwiązanie w pełni racjonalne. Pozwala z jednej strony uwzględnić autonomię i specyfikę wydziałów, a z drugiej zapewnia koordynację działań na rzecz jakości kształcenia i realizację wspólnych celów.

Organem kolegialnym zajmującym się w szczególności sprawami jakości kształcenia jest Senat Uniwersytetu Warszawskiego. Do jego kompetencji w tym zakresie należy, przede wszystkim, określanie w ramach strategii działania Uczelni celów i zadań związanych z jakością kształcenia i nadzór nad ich realizacją. Senat wprowadza także przepisy wewnątrzuczelniane dotyczące jakości kształcenia.

Organem jednoosobowym Uczelni odpowiedzialnym za zapewnienie jakości kształcenia jest Prorektor ds. Studentów i Jakości Kształcenia. Do jego kompetencji należy nadzór nad organizacją procesu dydaktycznego w Uczelni, nadzór nad procesem zapewnienia jakości kształcenia, nadzór merytoryczny nad jednostkami ogólnouczelnianymi odpowiedzialnymi za jakość kształcenia. Na szczeblu Uczelni powołano dwie wyspecjalizowane jednostki zajmujące się sprawami jakości kształcenia. Są to Biuro ds. Jakości Kształcenia oraz Pracownia Ewaluacji Jakości Kształcenia. Zadaniem Biura jest koordynacja procesu zarządzania jakością kształcenia oraz wspieranie organizacyjne Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Zadaniem tego Zespołu jest dbałość o wypełnianie misji i strategii Uczelni w zakresie zapewnienia jakości kształcenia i przedkładanie Rektorowi propozycji odpowiednich działań w tym zakresie.

Pozytywnie należy ocenić opisane w aktach prawnych zasady tworzenia Uczelnianego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia (UZZJK) oraz Wydziałowych Zespołów Zapewniania Jakości Kształcenia (WZZJK). Włączając one w skład zespołów przedstawiciela uczestników studiów III stopnia, co potwierdza m.in. Zarządzenie nr 63 Rektora UW z dnia 19 października 2012 r. *ws. powołania UZZJK na kadencje 2012 – 2016*. Zdaniem doktorantów na poziomie uczelnianym ich wpływ na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia można uznać za zadowalający. Bezpośrednio realizowany jest on także poprzez aktywne uczestnictwo w posiedzeniach Senatu UW oraz w pracach innych uczelnianych komisji, w których obszarze znajdują się studia doktoranckie, m.in. Senackiej Komisji ds. Studentów, Doktorantów i Jakości Kształcenia czy Rektorskiej Komisji ds. Oceny Programów Kształcenia na Studiach Doktoranckich.

W kontekście oceny systemu uczelnianego warto zwrócić także uwagę na działania realizowane przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia. Głównym zadaniem Pracowni jest przygotowanie procedur metodologicznych oraz realizacja i opracowanie wyników badań dotyczących różnych aspektów kształcenia na uczelni. Wyniki tych badań mają dostarczyć kluczowych informacji władzom uczelni na temat odpowiednich kierunków działań i w efekcie przyczynić się do doskonalenia jakości kształcenia na Uczelni oraz promowania tzw. „dobrych praktyk”, poprawy standardów i warunków kształcenia, modernizacji programów i sposobów nauczania, zwiększania konkurencyjności absolwentów UW na rynku pracy itd. Realizacja badań opiera się także na ścisłej współpracy z władzami Uczelni, Samorządem Studentów i Doktorantów, Uczelnianym Zespołem Zapewniania Jakości Kształcenia, Wydziałowymi Zespołami Zapewniania Jakości Kształcenia i Biurem ds. Jakości Kształcenia. Wyniki badań z założenia powinny być wykorzystywane przez Uczelniany Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia i Biuro ds. Jakości Kształcenia przy tworzeniu planu działań na rzecz jakości kształcenia dla władz rektorskich UW oraz dla efektywnej współpracy z jednostkami dydaktycznymi. Ocena tej jednostki wypada jednoznacznie pozytywnie. W kontekście przeprowadzonej wizytacji, jako zalecenia mające na celu jeszcze lepszą efektywność funkcjonowania tej jednostki, proponuje się wprowadzenie skuteczniejszych instrumentów zmierzających do realizacji sprzężenia zwrotnego między działaniami na poziomie Uczelni i analizami prowadzonymi przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia, a ewentualnymi działaniami naprawczymi czy modyfikującymi na poziomie akredytowanej jednostki.

Na poziomie wydziałów organem kolegialnym zajmującym się sprawami jakości kształcenia jest Rada Wydziału. Określa ona cele i zadania wynikające ze strategii Uczelni i Wydziału w zakresie jakości kształcenia i nadzoruje ich realizację, zatwierdza plany studiów i programy kształcenia. Natomiast jako organy jednoosobowe za jakość kształcenia odpowiadają prodziekani ds. studenckich. Do zakresu ich zadań należy wdrażanie działań wynikających z przepisów ogólnouczelnianych oraz przygotowywanie unormowań i wdrażanie wynikających z nich przedsięwzięć w ramach wydziału. Prodziekan nadzoruje także działania jednostek wchodzących w skład systemu zapewnienia jakości kształcenia na wydziale.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych funkcjonują Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Komisja Dydaktyczna. Ich przewodniczącym jest Prodziekan ds. Studenckich. Także większość składu osobowego tych zespołów jest identyczna, co nasuwa wątpliwości działalności dwóch podmiotów o zbliżonym zakresie kompetencji. Co więcej, w obowiązujących na Wydziale od 1.10.2012 r. Szczegółowych Zasadach Studiowania w dziale dotyczącym zapewnienia jakości kształcenia określono zasady powoływania i działalności Komisji Dydaktycznej, a w ogóle nie wspomniano o Wydziałowym Zespole Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Wydziałowy Zespół Jakości Kształcenia prowadzi działania w zakresie projektowania działań dotyczących jakości kształcenia, analiz procesów mających wpływ na jakość kształcenia, weryfikacji efektywności stosowanych procedur itd.

Jednym z najważniejszych organów na Wydziale Nauk Ekonomicznych realizujących założenia systemu od roku 2008 jest Komisja Dydaktyczna, do której zadań należy kształtowanie polityki kształcenia. W jej skład wchodzi prodziekan jako przewodniczący, 9 kierowników kierunków i specjalności, 4 przedstawicieli samorządu studentów i jeden przedstawiciel samorządu doktorantów. W składzie Komisji brak jest jednak osób odpowiedzialnych za studia podyplomowe. Komisja Dydaktyczna dokonuje oceny planów studiów i ich zgodności z sylwetką absolwenta, przeprowadza analizy sylabusów, poziomu wymagań oraz spójności poszczególnych przedmiotów, analizuje wyniki ankiet studenckich, inicjuje przeprowadzanie hospitacji, dokonuje oceny jakości prac dyplomowych i recenzji.

Niezrozumiały jest jednak fakt, iż na podstawie § 3 ust. 5 Uchwały nr 8/2008 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych z dn. 18 czerwca 2008 r. Komisja Dydaktyczna stanowi równocześnie Wewnętrzny Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia. Spotkania Zespołu Wizytującego z członkami Komisji Dydaktycznej/Wewnętrznym Zespołem Zapewniania Jakości Kształcenia potwierdziły, iż ten sam skład osobowy pracuje zarówno jako Komisja Dydaktyczna, jak i Wewnętrzny Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia.

Stwierdzony na Wydziale dualizm w działalności Komisji Dydaktycznej i Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia budzi pewne wątpliwości. Może on być przyczyną, przy braku jednoznacznego podziału zadań i kompetencji, obniżonej efektywności funkcjonowania całego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Określone działania w zakresie jakości kształcenia podejmowane są także przez kierowników katedr i zakładów, kierowników kierunków i specjalności, koordynatorów kursów, samorządy studentów i doktorantów. Kierownicy katedr i zakładów są odpowiedzialni za finalną obsadę zajęć dydaktycznych i otrzymują informacje o ocenach swoich pracowników wynikających z ankiet studenckich. Kierownicy kierunków i specjalności proponują obsadę kursów, czuwają nad realizacją efektów kształcenia i jakością procesu dydaktycznego. Ustalają także indywidualne programy studiów dla osób uczestniczących w wymianie międzyuczelnianej. Koordynatorzy kursów powoływani są do wszystkich kursów. Nadzorują oni realizację i zaliczenia kursu.

Obecnie na Wydziale Nauk Ekonomicznych nie ma zespołu skupiającego przedstawicieli pracodawców. Podjęte zostały dopiero prace nad powołaniem „Rady

Programowej”, której zadaniem byłoby prowadzenia sformalizowanej współpracy z instytucjami zatrudniającymi absolwentów Wydziału w zakresie procesu kształcenia.

Przedstawiona struktura organizacyjna obejmująca organy decyzyjne i wykonawcze oraz zespoły wspomagające jest w zasadzie kompletna (brak podmiotu reprezentującego pracodawców). Pozwala na zapewnienie reprezentacji i wpływu na procesy jakości kształcenia niemal wszystkich interesariuszy wewnętrznych (poza pracownikami administracji i obsługi), a także interesariuszy zewnętrznych. Jest strukturą na tyle rozbudowaną, że umożliwia objęcie zakresem działania tworzących ją jednostek wszystkich aspektów przedmiotowych i funkcjonalnych procesu kształcenia w uczelni. Jednostki i zespoły zajmujące się jakością kształcenia mają określone kompetencje i odpowiedzialność. Pewne wątpliwości, co podniesiono wyżej, budzi dualizm w działalności Komisji Dydaktycznej i Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Może to być przyczyną niższej, niż potencjalnie możliwa, efektywności funkcjonowania całego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Zaleca się powołanie dwóch odrębnych składów komisji spośród wszystkich grup interesariuszy, w tym doktorantów oraz kierowników studiów doktoranckich; jak również przejrzysty rozdział kompetencji i działań pomiędzy powyższymi organami zajmującymi się jakością kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych.

Wpływ interesariuszy zewnętrznych na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia ma jednak głównie nieformalny i pośredni charakter. Główną płaszczyzną współpracy z interesariuszami zewnętrznymi są kontakty i działania nieformalne poszczególnych pracowników naukowych z pracodawcami, wielu wykładowców ma także doświadczenia praktyczne. W ostatnich latach prowadzone były także konsultacje ze środowiskiem pracodawców na niektórych specjalnościach, a przede wszystkim na studiach podyplomowych (obecni wykładowcy to także praktycy). Niektórzy pracodawcy współpracują z kołami naukowymi i promują się na Wydziale, większość działań opiera się jednak na kontaktach nieformalnych i indywidualnych.

Koncepcja zwiększenia tego wpływu (opisana szerzej w kolejnych podpunktach) znalazła swoje odzwierciedlenie w zaprojektowanym „Wewnętrznym Systemie Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”, który został zbudowany przez Wydziałowy Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia w oparciu o wytyczne Uczelnianego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia określone w Zarządzeniu nr 76 Rektora UW z 4 grudnia 2012 r. Dokument ma dopiero status projektu zaakceptowanego przez Wydziałowy Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia, ale wg informacji uzyskanych podczas wizytacji ma on zostać przyjęty przez Radę Wydziału na najbliższym posiedzeniu, tj. do końca pierwszego kwartału 2013 roku. Mając na uwadze powyższe, przedmiotowe kryterium należy ocenić jako spełnione w stopniu satysfakcjonującym.

Udział interesariuszy wewnętrznych w działaniach projakościowych na Wydziale jest istotny. Czterech studentów jest członkiem Komisji Dydaktycznej oraz Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia. Studenci będący członkami zespołów niedostatecznie potrafili odróżnić obszary działania Komisji Dydaktycznej i Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia. Przyczyną tego stanu może być fakt, iż skład obydwu tych gremiów jest taki sam, zatem przejrzystość podejmowania przez nie decyzji może sprawiać trudności. Pozytywnie należy ocenić przygotowanie merytoryczne studentów do pracy w gremiach działających na rzecz jakości kształcenia. Studenci przygotowani są dobrze do uczestnictwa w pracach zespołów, między innymi poprzez szkolenia prowadzone we współpracy z Prorektorem ds. studentów i jakości kształcenia czy szkolenia Zarządu Samorządu Studentów UW. Podczas spotkania studenci pozytywnie ocenili nastawienie władz Wydziału do udziału studentów w pracy tych gremiów. W ich ocenie traktowani są

partnersko, ich pomysły i pytania spotykają się z zainteresowaniem. Odpowiednie przeszkolenie studentów, właściwy partnerski stosunek władz Wydziału skutkują dużą frekwencją studentów podczas posiedzeń Komisji oraz inicjatywami w zakresie jakości kształcenia (m.in. studenci są autorami jednego z rozdziałów projektu dokumentu Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU).

Studenci mają zapewniony 20% udział w Radzie Wydziału, co jest zgodne z art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Przedstawiciele studentów mają zapewnioną możliwość udziału w gremiach działających na rzecz jakości kształcenia. Struktura systemu zapewnia studentom uczestnictwo na jego szczeblu uczelnianym, jak i wydziałowym. Spotkanie ze studentami oraz przedstawicielami studentów w gremiach działających na rzecz jakości na poziomie Wydziału pozwala stwierdzić, iż zdanie tych interesariuszy jest respektowane.

2.2)

a)

Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia opracował i przyjął w bieżącym roku (2013) dokument nt. Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU. Przyjęte w nim rozwiązania zostały oparte na wytycznych Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia określonych w Zarządzeniu nr 76 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 4.12.2012 r. w sprawie systemów zapewnienia jakości i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na Uniwersytecie Warszawskim. Aktualnie dokument ten jest w konsultacjach społecznych. Projektowany System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, obejmuje zakresem swojego działania 10 obszarów, precyzując dla każdego z nich następujące zasady:

1. zasady wewnętrznego zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów i efektów kształcenia,
2. zasady zewnętrznego monitorowania i okresowego przeglądu programów i efektów kształcenia,
3. zasady oceniania studentów,
4. zasady dyplomowania,
5. zasady zapewniania jakości kadry dydaktycznej,
6. zasady monitorowania, przeglądu i podnoszenia zasobów do nauki,
7. zasady gromadzenia, analizowania i wykorzystania informacji na temat kształcenia z wykorzystaniem m.in. USOS i IRK,
8. zasady publikowania informacji na temat kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim,
9. system motywowania nauczycieli akademickich do pracy na najwyższym poziomie,
10. system motywowania studentów do rzetelnej i systematycznej pracy naukowej w okresie studiów,

Działania podejmowane w ramach tych obszarów obejmują wszystkie rodzaje i formy kształcenia prowadzonego na Wydziale, tj. studia pierwszego i drugiego stopnia, studia doktoranckie i studia podyplomowe.

System zapewnienia jakości kształcenia PRO-EDU ma zostać przyjęty zgodnie z informacją władz Wydziału na najbliższym posiedzeniu Rady Wydziału. System ten w projektowanej wersji jest w ujęciu swojej konstrukcji kompleksowy – obejmuje wszystkie prowadzone na nim rodzaje studiów i podstawowe czynniki wpływające na jakość kształcenia.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia PRO-EDU opracowany i przewidziany do wprowadzenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych zawiera zasady wewnętrznego i zewnętrznego monitorowania i okresowego przeglądu poszczególnych obszarów objętych jego zakresem.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia przewiduje, że także sam System podlegać będzie systematycznym modyfikacjom i ulepszeniom, aby możliwe było jego dostosowanie do zmian czynników wpływających na efektywność kształcenia. System wprowadził, zatem sprzężenia zwrotne, które umożliwiają ocenę poprawności jego konstrukcji i funkcjonowania.

Koncepcja zawarta w zaprojektowanym „Wewnętrznym Systemie Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU” obejmuje swoim zakresem m.in. cel i zakres zadań, analizy, procedury, uzyskane efekty i ich zgodność ze strategią i misją oraz ocenę działania systemu w ramach 10 jego głównych obszarów. Mając jednak na uwadze status tego dokumentu, kryterium to należy ocenić jako w pełni.

Realizacja zdefiniowanych, dla poszczególnych studiów I i II stopnia, efektów kształcenia odbywa się na różnych etapach planu studiów. Kluczową rolę odgrywają tu treści kształcenia opisane w sylabusach poszczególnych przedmiotów i przypisane im efekty kształcenia.

O właściwe opisanie efektów kształcenia dbają koordynatorzy przedmiotów, którzy w porozumieniu z nauczycielami prowadzącymi dane zajęcia, określają adekwatny do treści i spójny z kierunkowymi efektami, zbiór efektów każdego przedmiotu. Sylabusy są udostępniane studentom z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do prowadzonych zajęć.

Ważnym elementem przyczyniającym się do wykonania deklarowanych przez Wydział kierunkowych efektów kształcenia jest system praktyk studenckich.

Wydział organizuje w ramach programu kształcenia praktyki stanowiące integralną część studiów, działając na podstawie art. 166 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12.07.2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz Regulaminu studiów na Uniwersytecie Warszawskim. Student studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia zobowiązany jest do odbycia w trakcie studiów praktyki wynikającej ze standardów kształcenia w wymiarze nie krótszym niż 3 tygodnie, tj. 120 godzin, za co otrzymuje 3 punkty ECTS. Określone w dokumentacji zostały ogólne cele praktyk i zasady organizacyjne. Praktyka może się odbywać w jednostkach gospodarczych, jednostkach administracji publicznej, jednostkach naukowych, organizacjach pozarządowych i instytucjach Unii Europejskiej, jeżeli charakter odbywanych przez studenta praktyk jest zgodny z profilem kierunku studiów. Określone zostały także efekty kształcenia uzyskiwane podczas praktyk.

Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynika, że akredytowana jednostka nie prowadzi bezpośrednich hospicjacji praktyk, ani innych działań kontrolnych wobec studentów.

Kolejnym elementem realizacji deklarowanych efektów kształcenia przyjętych dla określonego kierunku studiów jest proces dyplomowania. Ocena postępów studenta w zakresie wykonania efektów kształcenia przyjętych dla seminariów następuje w trakcie procesu pisania pracy dyplomowej, a następnie przez poddanie pracy dyplomowej ocenie promotora i recenzenta.

Tak określony system realizacji przyjętych efektów kształcenia, na studiach I i II stopnia, jest zgodny ze standardami stosowanymi w szkolnictwie wyższym. Na Wydziale Nauk Ekonomicznych jest on zbudowany w sposób prawidłowy. Jego ocena na tym etapie wdrażania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia jest satysfakcjonująca.

Studia doktoranckie, realizowane na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW od roku 2008. w sposób ograniczony uwzględniały zasady oceny jakości kształcenia określone w Uchwale Nr 240 Senatu UW z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie *systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim*. Po aktualizacji WSZJK, która wynikała z Zarządzeniem nr 56 Rektora UW z dnia 3 października 2012 r. w sprawie *Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia na UW* oraz Zarządzenia nr 76 Rektora UW z dnia 4 grudnia 2012 r. w sprawie *systemów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz w innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na UW*, większość procedur WSZJK została dostosowana do wymogów prawnych i w szerszym zakresie odnosi się już do studiów doktoranckich, czyniąc w ten sposób funkcjonujący system bardziej kompletnym, co ocenia się pozytywnie. Zaleca się jednakże rozszerzenie o studia III stopnia *Koncepcji jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW*, przyjętej przez Komisję Dydaktyczną 12 grudnia 2012 r., a przez Radę Wydziału 19 grudnia 2012 r. gdyż w obecnym kształcie obejmuje ona jedynie działania na I oraz II stopniu studiów.

Określony w Wewnętrznym Systemie Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO – EDU dobór procedur i narzędzi służących do badania poszczególnych czynników mających wpływ na jakość kształcenia, w tym także ustalania efektów kształcenia, na studiach III stopnia można uznać za prawidłowy.

Analiza stopnia realizacji efektów kształcenia na studiach III stopnia przeprowadzana jest przez kierowników studiów doktoranckich. W tej ocenie nie biorą udziału kierownicy katedr realizujących poszczególne przedmioty (tak dzieje się na studiach I i II stopnia). Proces ten obejmuje przede wszystkim analizę sylabusów, głównie zgodności treści kształcenia z efektami kształcenia. Analiza przeprowadzana jest raz w roku i stanowi podstawę do ewentualnych zmian w programie kształcenia. Ten element systemu należy ocenić pozytywnie, choć trzeba rekomendować większe włączenie kierowników katedr w proces oceny.

System zapewnienia jakości kształcenia zawiera dwie części monitorowania programów kształcenia Część wewnętrzna jest przeprowadzana przez kierowników studiów doktoranckich, część zewnętrzna przez Radę Pracodawców. W systemie brak jest dokładnego sformułowania procedur przeprowadzania monitorowania przez interesariuszy zewnętrznych. Zaleca się wprowadzenie takich procedur.

Analizując zasady uruchamiania studiów podyplomowych przyjęte w Uniwersytecie Warszawskim i Wydziale należy stwierdzić, że generalnie są one prawidłowe. Stwierdza się pewne nieprawidłowości. Takimi są np. stosowanie mało precyzyjnego, formalnego rozwiązania dotyczącego wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia. Sugeruje się jego dopracowanie. Także takimi drobnymi błędami jest sposób określenia efektów kształcenia, które nie są jednolite, a na niektórych studiach wymagają zdecydowanego rozwinięcia.

Zakładane w programach studiów podyplomowych cele i efekty kształcenia (w roku 2012 były to następujące studia podyplomowe: *Letnia Szkoła Nauk Aktuarialnych, mechanizmy funkcjonowania strefy euro, rachunkowości i rewizji finansowej, audyt strategiczny w instytucjach publicznych i prywatnych, zarządzanie ryzykiem i kontrola zarządcza w sektorze publicznym, metody statystyczne w biznesie, efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstw, zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej, sprawozdawczość finansowa i interpretacja, zarządzanie bankiem komercyjnym, prawo, ekonomia i zarządzanie w działalności gospodarczej*) były realizowane w wystarczającym stopniu. W większości z tych studiów wskazywano instytucje współpracujące (np. Polskie

Stowarzyszenie Aktuariuszy, NBP, Ministerstwo Finansów, PARP, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, SAS Institute, Ministerstwo Zdrowia). Część studiów była realizowana jako studia międzywydziałowe UW i dla tych studiów przygotowywano programy wspólnie z innymi jednostkami Uczelni, a dla studiów, w których współpracowały PSA i NBP program opracowywany był przez Radę Programową.

Generalnie można uznać, że programy kształcenia na tych studiach były monitorowane i okresowo przeglądane przez jednostki zamawiające studia bądź je dofinansowujące.

Studia podyplomowe: *sprawozdawczość finansowa, analiza i interpretacja oraz zarządzanie bankiem komercyjnym* były oferowane jako studia prowadzone tylko przez Wydział Nauk Ekonomicznych UW. Ich cele i efekty kształcenia zostały określone prawidłowo. Wskazuje się, że programy tych studiów są systematycznie aktualizowane i wzbogacane.

Podsumowując można stwierdzić, że ocena stopnia realizacji efektów kształcenia, zdefiniowanych przez Wydział Nauk Ekonomicznych UW dla prowadzonych przez tę jednostkę organizacyjną studiów I, II, III stopnia oraz studiów podyplomowych wypadła pozytywnie. Nieliczne zidentyfikowane niesprawności uznać należy jako obszary potencjalnego doskonalenia realizacji efektów kształcenia.

b)

Udział studentów studiów I i II stopnia oraz doktorantów, jako interesariuszy wewnętrznych, w procesie badania i oceny czynników mających wpływ na jakość kształcenia jest relatywnie mały. Realizowany jest on przez uczestnictwo przedstawicieli tych grup w ciałach kolegialnych Uczelni i Wydziału, a także Komisji Dydaktycznej. W pracach związanych z funkcjonowaniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia uczestniczą w ograniczonym zakresie słuchacze studiów podyplomowych.

Stosowane zasady wykorzystywania uwag interesariuszy zewnętrznych studiów podyplomowych, uznać należy za wystarczające. Zapewniają one nieustanną atrakcyjność oferty studiów podyplomowych na Wydziale. Prawidłowe wykorzystywanie uwag interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych skutkuje dużą liczbą słuchaczy oraz pozwala na utrzymanie wysokiej jakości kształcenia.

Oceniając udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie badania i oceny poszczególnych składników i czynników determinujących jakość kształcenia, a także analizy skuteczności działań naprawczych oraz udziału przedstawicieli rynku pracy w ustalaniu i ocenie efektów kształcenia należy ocenić jako znaczący. Jest to skutkiem bardzo tradycyjnych, (realizowanych poprzez indywidualne kontakty pracowników Wydziału z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego) odniesionych tylko do wybranych grup interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, działań. Taki sposób wykorzystania pracodawców i innych przedstawicieli rynku pracy w określaniu i ocenie efektów kształcenia wymaga rozwinięcia. Może to odbywać się poprzez np. większe, bardziej sformalizowane ich zaangażowanie w procesy analizy, oceny i doskonalenia efektów kształcenia.

c)

Uniwersytet Warszawski podjął badania losów absolwentów na podstawie baz danych uczelnianego systemu USOS i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Na obecnym etapie zaawansowania tego projektu przeprowadzono badania pilotażowe. Projekt ten będzie

kontynuowany w celu objęcia badaniami absolwentów w okresach 3 i 5 lat od ukończenia studiów.

Jednocześnie Wydział Nauk Ekonomicznych podjął prace nad realizacją własnych badań, o poszerzonym zakresie przedmiotowym, dotyczących własnych absolwentów. Aktualnie opracowywana jest metodologia tych badań i zbierane indywidualne zgody na wykorzystanie danych osobowych przyszłych ankietowanych. Wydział planuje również powołanie do życia Klubu Absolwenta.

Oznacza to, że na Wydziale nie ma obecnie funkcjonującego sformalizowanego systemu badań losów absolwentów. Informacje na temat dostosowania kwalifikacji absolwentów do potrzeb rynku pracy pochodzą jedynie z kontaktów incydentalnych z pracodawcami i absolwentami i nie mają charakteru przekrojowego.

Ustawa z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, obowiązująca od 1 października 2011 roku wprowadziła obowiązek monitorowania ścieżek karier zawodowych absolwentów przez uczelnie wyższe. Ustawodawca określił termin realizacji badań, ale nie doprecyzował metodologii przedmiotowych badań. W kontekście obowiązujących od roku akademickiego 2012/2013 przepisów w tym zakresie oraz informacji uzyskanych podczas wizytacji jednostką odpowiedzialną za monitorowanie losów absolwentów jest Biuro Karier. W 2011 r. jednostka ta wspólnie z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia przeprowadziła pilotażowe badanie absolwentów UW (roczniki 2009 i 2010). Badanie to zostało przeprowadzone na zlecenie Instytutu Badań Edukacyjnych przy współpracy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i w skali kraju ma charakter unikalnego, przede wszystkim w kontekście zakresu wykorzystanych danych. Jego nadrzędnym celem jest wypracowanie uniwersalnej metodologii umożliwiającej poznanie losów absolwentów uczelni wyższych w całym kraju. Uzyskane w badaniu pilotażowym wyniki pozwoliły dopracować pytania kwestionariuszowe do badania panelowego i lepiej przygotować logistyczną stronę przedsięwzięcia. W chwili obecnej raporty przedstawiające wyniki tych analiz odnoszą się jednak do poziomu całej Uczelni i nie pozwalają na bardziej pogłębioną ocenę sytuacji absolwentów akredytowanej jednostki. Należy jednak zaznaczyć dużą aktywność WNE w działaniach pilotażowych.

Podsumowując, aktualnie obowiązujące rozwiązania w zakresie monitorowania losów absolwentów w celu oceny efektów kształcenia na rynku pracy, które są podejmowane w ramach działań prowadzonych przez Władze Uczelni należy ocenić jako realizowane w stopniu znaczącym, ponieważ nie rozpoczęto jeszcze właściwych badań. Z kolei działania podejmowane na poziomie akredytowanej jednostki mają charakter niesformalizowany i nieskoordynowany, co także nie pozwala na uzyskanie wyższej oceny. Na obecnym etapie niemożliwe jest także zweryfikowanie przydatności uzyskanych do tej pory danych (zarówno tych gromadzonych przez Biuro Karier, jak i tych gromadzonych przez WNE) w celu zbadania zbieżności zakładanych i osiągniętych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy (także w kontekście potencjalnych zmian i działań służących wdrożeniu do programów kształcenia).

d)

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych na studiach I i II stopnia stosowana jest procedura rekrutacji uwzględniająca selekcję kandydatów na studia z punktu widzenia ich wiedzy i umiejętności pozwalających na realizację założonych efektów kształcenia. W związku z dużym zainteresowaniem studiami stacjonarnymi na Wydziale kandydaci przyjmowani są do wysokości ustalonego limitu w oparciu o listę rankingową. Z postępowania rekrutacyjnego

sporządzane są obszerne sprawozdania, które są przedmiotem analizy Komisji Dydaktycznej i Rady Wydziału.

Ustalanie programów kształcenia i planów studiów dokonuje się w oparciu o zasady określone w przyjętej Uchwałą z dnia 19.12.2012 r. Polityce Jakości Kształcenia. Określa ona m.in., że przedmioty podstawowe, zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia, są dla wszystkich kierunków opracowywane według jednolitego standardu. Zapewnia to założony poziom wyposażenia absolwentów wszystkich kierunków studiów prowadzonych przez Wydział w taki sam zasób wiedzy i umiejętności o charakterze elementarnym dla przyszłego ekonomisty. Polityka Jakości przewiduje, że treści programowe przedmiotów muszą być dostosowane do najnowszego stanu wiedzy z danego zakresu i są przyjmowane na podstawie okresowo przeprowadzanych analiz porównawczych programów kształcenia na wiodących uczelniach zagranicznych. Kształtowanie treści programowych, efektów kształcenia i obsady zajęć następuje pod opieką kierownika programu.

Konstrukcja programu studiów umożliwia studentowi dokonywanie wyboru kursów kierunkowych, a tym samym indywidualizację programu kształcenia. Dodatkowo możliwości indywidualizacji procesu kształcenia poszerza dokonywanie wyboru seminarium dyplomowego i przedmiotów poszerzających wiedzę z ekonomii. Wydział oferuje także dwie dodatkowe ścieżki specjalistyczne o charakterze praktycznym w zakresie rachunkowości i metod ilościowych. Zgodnie z Regulaminem studiów i Wydziałowymi Szczegółowymi Zasadami Studiowania najlepsi studenci mogą uzyskać zgodę na studia w oparciu o Indywidualny Tok Studiów. Student ustala w tym przypadku realizowany tok studiów we współpracy z opiekunem naukowym.

Wydział oferuje również unikatową formę kształcenia, jaką są Research Seminars. W ramach tych zajęć naukowcy krajowi i zagraniczni prezentują swoje najnowsze, często jeszcze nie publikowane, wyniki badań naukowych. Seminaria te prowadzone są obecnie wspólnie z SGH, co sprzyja poszerzaniu kontaktów naukowych i zwiększaniu oferty tematycznej.

Obowiązkowym elementem programów kształcenia na studiach prowadzonych na Wydziale Nauk Ekonomicznych są praktyki zawodowe. W celu prawidłowego włączenia praktyki do programu kształcenia wprowadzono zasadę, że student przed rozpoczęciem praktyki przedkłada Pełnomocnikowi dziekana ds. praktyk ramowy program praktyki dla uzyskania jego akceptacji. Po zakończeniu praktyki Pełnomocnik weryfikuje realizację tego programu w oparciu o przedłożone przez studenta dokumenty.

Wydział prowadzi również analizy odsiewu studentów. Odnoszą się one do wszystkich kierunków i form studiów i wskazują w szczególności, z jakich przedmiotów największa liczba studentów nie otrzymała zaliczenia. Wyniki badań w tym zakresie są przedmiotem analiz przeprowadzanych przez Komisję Dydaktyczną i władze dziekańskie.

Wydział Nauk Ekonomicznych sformułował wymagania dotyczące prac i egzaminów dyplomowych. Posiadają one rangę Uchwały Rady Wydziału. Określają one także kryteria oceny dokonywanej przez promotora i recenzenta. Na Wydziale prowadzone są corocznie analizy ocen z prac dyplomowych. Analizy te prowadzone są w kilku przekrojach: skali ocen prac dyplomowych na różnych stopniach i formach kształcenia, różnic ocen pomiędzy promotorem a recenzentem, powiązania średniej ocen ze studiów z oceną promotora. Analizy te zawierają krótkie wnioski. Do analizy jakości prac dyplomowych powołuje się także recenzentów zewnętrznych. Analizy w tym zakresie przeprowadzane są, co trzy lata. Prowadzone w tym zakresie działania należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

Prace egzaminacyjne i zaliczeniowe, po dokonaniu ich oceny, przekazywane są przez nauczycieli akademickich do dziekanatu. Jest to rozwiązaniem systemowym związanym ze składaniem przez wykładowców sprawozdania ze zrealizowanych zajęć. Archiwizowane w dziekanacie prace mogą stanowić podstawę do przeprowadzania analiz osiągniętych efektów

kształcenia z zakładanymi dla poszczególnych przedmiotów oraz sposobów weryfikacji tych efektów przez prowadzących zajęcia.

Monitorowanie programów kształcenia i planów studiów należy do kompetencji podmiotów odpowiedzialnych za ich ustalanie. Mogą one występować do Komisji Dydaktycznej z wnioskami o dokonanie określonych zmian. Komisja po zapoznaniu się z nimi i pozytywnym zaopiniowaniu przedstawia je jako propozycje Radzie Wydziału, która może dokonać ich zmian w ramach swoich kompetencji bądź wystąpić do Senatu w przypadku tworzenia nowych kierunków studiów i specjalności.

Monitorowaniem i okresowymi przeglądami programów kształcenia i planów studiów zajmuje się, jak to stwierdzono powyżej, Komisja Dydaktyczna. W Szczegółowych Zasadach Studiowania na WNE wprowadzonych od 1.10.2012 r. przyjęto, że ocena planu studiów i ich zgodności z sylwetką absolwenta przeprowadzana jest nie rzadziej niż co 5 lat. Jest to okres zbyt długi biorąc pod uwagę zmienność otoczenia oraz fakt, że studia trwają w zależności od poziomu 2-3 lata. Natomiast analiza i ocena sylabusów przedmiotowych powinna być prowadzona zgodnie z Zasadami Studiowania na bieżąco. Komisja Dydaktyczna zajmuje się także dokonywaniem analiz porównawczych programów nauczania, planów studiów w odniesieniu do innych uczelni ekonomicznych w kraju i zagranicą. Przeprowadzane są one nie rzadziej niż, co 5 lat.

Reasumując można stwierdzić, że prowadzone przez Wydział działania dotyczące monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia są wielokierunkowe, dotyczą większości składników i czynników mających wpływ na jakość kształcenia. Jako zalecenia postuluje się większe zaangażowanie w te działy środowiska studenckiego. Innym problemem jest także brak procedur, które umożliwiałyby stałe i bardziej kompleksowe monitorowanie i okresowe przeglądy programów kształcenia.

e)

Analizując i oceniając aktualny stopień weryfikacji założonych, dla poszczególnych rodzajów studiów, efektów kształcenia można stwierdzić, że odbywa się na różnych etapach i w różnych formach. Podstawową rolę, jeśli chodzi o studentów studiów I oraz II stopnia, odgrywa ocena osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia związanych z poszczególnymi przedmiotami. Formy tej weryfikacji są różne i dostosowane do rodzajów prowadzonych zajęć. Jako najczęściej stosowane formy należy wskazać: egzaminy pisemne, kolokwia, prace analityczne, eseje, zadania do rozwiązania w pracowni komputerowej, ocena aktywności na zajęciach, wspólne prezentacje, projekty grupowe, referaty. Przy organizacji różnych form sprawdzania wiedzy i umiejętności przywiązuje się odpowiednie znacznie do zapewnienia porównywalności warunków zaliczania, standaryzacji i obiektywizmu ocen.

Sposoby przeprowadzania weryfikacji stopnia zrealizowania efektów kształcenia określają koordynatorzy przedmiotów w porozumieniu z nauczycielami prowadzącymi dane zajęcia. Zasady i sposoby przeprowadzania weryfikacji i formułowania ocen określone są w sylabusach przedmiotów. Sylabusy są udostępniane studentom z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do prowadzonych zajęć i nie mogą po opublikowaniu ulegać zmianie. Studenci mają możliwość zgłaszania uwag w razie niezgodności zasad zapisanych w sylabusie z faktycznie stosowanymi przez prowadzącego zajęcia.

Istotnym składnikiem kompleksu działań zmierzających do weryfikacji efektów kształcenia jest system praktyk studenckich. Jest to szczególna płaszczyzna, na której kształtują się relacje pomiędzy interesariuszami wewnętrznymi (studenci) oraz zewnętrznymi

(pracodawcy), a także element pozwalający na pierwszą ocenę efektów kształcenia. W ramach przeprowadzonej wizytacji zapoznano się m.in. z aktami prawa wewnętrznego regulującymi praktyki studenckie oraz procedurami i dokumentami związanymi z praktykami.

W akredytowanej jednostce organizacyjnej zostały określone efekty kształcenia uzyskiwane podczas praktyk oraz zasady ich weryfikacji (weryfikacja następuje poprzez badanie zgodności wstępnych programów praktyk z potwierdzonym przez daną firmę/zakład pracy/institucję zakresem czynności wykonanych w czasie praktyki). Dodatkowo student składa sprawozdanie i przeprowadzana jest rozmowa pełnomocnika ds. praktyk ze studentem w celu uzyskania wiedzy na temat zakresu czynności wykonywanych w trakcie praktyki.

Zasadniczym potwierdzeniem odbycia praktyki, a zarazem elementem kontroli jest dokumentacja (m.in. zaświadczenie i sprawozdanie) weryfikowana przez pełnomocnika ds. praktyk oraz rozmowa końcowa. Przepisy wewnętrzne regulujące system praktyk nie budzą zastrzeżeń, a adnotacje i uwagi, które można zamieścić w sprawozdaniu (student) i zaświadczeniu (zakład pracy) pozwalają na ogólną ocenę jakości realizowanych praktyk. Wydział nie prowadzi badań opinii studentów, a tym bardziej pracodawców w zakresie oceny praktyk, co mogłoby stanowić uzupełnienie powyższych elementów. Ewaluacja odbywa się w zasadzie tylko na podstawie opinii zawartych w sprawozdaniach, zaświadczeniach i dzięki rozmowom końcowym ze studentami oraz bezpośrednim kontaktom z niektórymi pracodawcami. Stąd też proponuje się sformalizowanie i uspoźnienie pewnych elementów (jak np. system kontroli praktyk), które obecnie nie podlegając ścisłym regulacjom w sytuacji kryzysowej znacznie ograniczą skuteczne przeciwdziałanie sytuacjom patologicznym.

Ważnym elementem weryfikacji stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przyjętych dla określonego kierunku studiów jest proces dyplomowania. System ten obejmuje wszystkie elementy związane z przygotowaniem i oceną pracy dyplomowej. W szczególności określa zasady przygotowania prac dyplomowych i standardy, jakim powinny one odpowiadać, wymagania i formularze pogłębionych recenzji prac, zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego i jego zakres tematyczny. Ocena postępów studenta następuje w trakcie przebiegu seminarium, a następnie przez poddanie pracy dyplomowej ocenie promotora i recenzenta. Kolejnym etapem jest weryfikacja wiedzy i umiejętności nabytych przez studenta w ramach egzaminu dyplomowego.

W Uniwersytecie Warszawskim obowiązują regulacje mające na celu przeciwdziałanie zjawisku plagiatów prac dyplomowych oraz nieuczciwości przy zdawaniu egzaminów. Wydział Nauk Ekonomicznych przedstawił dokumentację dotyczącą sprawdzania prac licencjackich i magisterskich w systemie antyplagiatowym. Wydział od szeregu lat stosuje także zasadę „zero tolerancji dla ściągania”, która ma za zadanie zapobieganie nieuczciwym zachowaniom na sprawdzianach, egzaminach itp.

W odniesieniu do tej części studentów, którzy stanowią główną grupę uczestników procesu kształcenia, podstawowe regulacje, dotyczące opisanych wyżej zasad oceniania studentów oraz weryfikacji efektów kształcenia, zawarte są w uczelnianym Regulaminie studiów przyjętym przez Senat Uniwersytetu. Opisane w nim regulacje są kompletne i oparte na zasadach powszechnie stosowanych w krajowym szkolnictwie wyższym.

Należy odnotować, że system oceniania studentów funkcjonujący na Wydziale Ekonomicznym jest kompleksowy. Potwierdzają to nie tylko wskazane wyżej obszary oceniania studentów, ale także pewne szczegółowe rozwiązania. Do takich należą np. zasady oceniania studentów zawarte w sylabusach przedmiotów. Należy tu podkreślić, że na Wydziale Nauk Ekonomicznych wprowadzono wymóg zaliczania wszystkich przedmiotów na ocenę.

Istotnym źródłem pozyskania informacji o jakości kształcenia są ankiety ogólnoakademiczne. Pozwalają one na dokonanie oceny przez studentów podstawowych składników i czynników determinujących jakość kształcenia, w tym także metody weryfikacji efektów kształcenia.

Ankiety oceny kadry akademickiej są przeprowadzane na zakończenie każdego semestru i obejmują szeroki zestaw pytań oraz stwarzają możliwość zamieszczania wypowiedzi otwartych. Dla zachowania obiektywizmu oceny pracowników przyjęto, że pod uwagę brane są oceny, w które sformułowało, co najmniej 5 osób. Na podstawie wyników oceny sporządzane są rankingi wykładowców stanowiące podstawę nagradzania najlepszych. W odniesieniu do przedmiotów najsłabiej ocenianych (dwa razy z rzędu) podejmowane są działania naprawcze. Analizą wyników ankiet i formułowania w oparciu o nie wniosków zajmuje się Komisja Dydaktyczna. Analizy te dokonywane są corocznie.

Ankieta umieszczana jest w systemie USOS, udział w niej jest dobrowolny, jednak ostatnie badanie miało miejsce 31 lipca 2010 r. (była to trzecia edycja tych badań). Wzięło w niej udział prawie 10 tysięcy z niemal 56 tysięcy studentów co stanowi niemal 18% ogółu studentów UW. Ankieta zawiera pytania na temat organizacji dydaktyki w jednostkach prowadzących kształcenie na UW, programu studiów, e-learningu, przestrzegania praw człowieka, wybranych problemów infrastruktury jednostek UW, funkcjonowania biur uniwersyteckich, pytania o jakość wykorzystania nowych narzędzi dydaktycznych, o nowoczesne formy komunikacji nauczycieli akademickich ze studentami, jakie opinie mają studenci na temat różnych form dydaktycznych, stosowanych przez ich nauczycieli, a także na temat dostępnych form opisu działania systemu USOS. Kwestionariusz zawiera również część otwartą. Za szczególnie pozytywny należy uznać fakt, iż szczegółowe opracowanie wyników ankiet jest dostępne na stronie Uniwersytetu mają, więc do niego dostęp zarówno studenci, jak i absolwenci oraz kandydaci na studia.

Studenci biorą udział w regularnej ocenie kadry dydaktycznej, po każdym zakończonym cyklu zajęć. Ocena odbywa się za pomocą ankiety dostępnej w systemie USOS, a jej wyniki są uwzględniane przy okresowej ocenie nauczyciela akademickiego. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem w większości brali udział i mieli poczucie anonimowości w ankiecie, pozytywnie ocenili również jej budowę. Przedstawiciele Samorządu Studentów stwierdzili, iż ich poprzednicy brali udział w opracowaniu arkusza, którego wzór jest niezmienny od kilku lat. Fakt ten można ocenić pozytywnie, gdyż daje możliwość pełnego porównania otrzymanych wyników. W chwili obecnej trwają prace nad zmianą arkusza, tak by uwzględnić w nim nowe elementy związane z efektami kształcenia i ich weryfikacją.

Przed przystąpieniem do wypełniania ankiety pojawia się informacja na temat celu badania, co należy ocenić pozytywnie. Studenci nie mieli jednakowej opinii w kwestii efektów płynących z ankiet. Samorząd Studentów stwierdził, iż istnieją faktyczne działania władz Wydziału podejmowane po otrzymaniu wyników ankiety tj. wyróżnianie najlepiej ocenionych poprzez nagrody finansowe, oraz rozmowy dyscyplinujące z osobami ocenionymi najsłabiej. Kwestia wyników ankiet była przedmiotem jednego z posiedzeń Komisji Dydaktycznej. Protokół z posiedzenia przedstawiony do wglądu podczas wizytacji, wskazał, iż władze Dziekańskie poleciły rozmowę dyscyplinującą dla dwóch najsłabiej ocenionych osób. Fakt ten należy ocenić pozytywnie.

Wyniki ankiet oceny zajęć przez studentów przekazywane są w ujęciu wyników indywidualnych ocenianym pracownikom i ich przełożonym, a w formie zbiorczej dziekanowi i samorządowi studenckiemu. Wyniki te są dołączane do akt osobowych pracowników. Wykorzystuje się je w ramach okresowych ocen pracowników, przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu oraz obsadzie zajęć. Pracownicy otrzymujący najwyższe oceny wysuwani są do nagród za działalność dydaktyczną. Natomiast w

odniesieniu do osób otrzymujących przez kolejne dwa lata najniższej oceny podejmowane są rozmowy i ewentualne decyzje personalne.

Zbiórcze wyniki ankiet wypełnianych przez studentów w formie obszernego dokumentu są przedmiotem analizy Komisji Dydaktycznej i władz Wydziału.

Ocenie w podobnym badaniu ankietowym, jednak o charakterze ogólnouczelnianym, podlegał również dziekanat oraz system USOS. Warto jednak podkreślić, iż ostatnie takie badanie miało miejsce w 2010 r., i od tej pory studenci Wydziału nie mieli możliwości oceny, tych aspektów określających jakość kształcenia.

W wizytowanej jednostce istnieją mechanizmy badające stopień zadowolenia studentów z jakości kadry dydaktycznej oraz kadry wspomagającej proces dydaktyczny. Studenci mają wpływ na tworzenie wzorów ankiet. Pozytywnym byłoby ponowne wprowadzenie mechanizmu zasięgania opinii studentów na temat systemu i kadry wspomagającej proces dydaktyczny, tak by na bieżąco monitorować ich jakość.

Oceniając stosowany na Wydziale zakres przedmiotowy oceny zajęć w oparciu o ankiety studenckie oraz częstotliwość ich przeprowadzania można stwierdzić, że są właściwe.

Tak skonstruowany system weryfikacji zrealizowania przyjętych efektów kształcenia, na studiach I i II stopnia, można uznać za prawidłowy.

System zapewnienia jakości kształcenia na studiach doktoranckich zawiera metody analizy i oceny oraz sposoby weryfikacji stopnia realizacji efektów kształcenia. Analiza stopnia realizacji efektów kształcenia na studiach III stopnia przeprowadzana jest przez kierowników studiów doktoranckich. W tej ocenie nie biorą udziału kierownicy katedr realizujących poszczególne przedmioty (tak dzieje się na studiach I i II stopnia). Proces oceny obejmuje przede wszystkim analizę sylabusów, głównie ich zgodność z efektami kształcenia. Ocena przeprowadzana jest raz w roku i stanowi podstawę do ewentualnych zmian w programie kształcenia. Ten element systemu należy ocenić pozytywnie, choć trzeba rekomendować większe włączenie kierowników katedr w proces oceny.

System zapewnienia jakości kształcenia zawiera dwie części monitorowania programów kształcenia. Część wewnętrzna jest przeprowadzana przez kierowników studiów doktoranckich, część zewnętrzna przez Radę Pracodawców. W systemie brak jest dokładnego sformułowania procedur przeprowadzania monitorowania przez interesariuszy zewnętrznych. Zaleca się wprowadzenie takich procedur.

Udział studentów i doktorantów w procesie badania i oceny czynników mających wpływ na jakość kształcenia jest relatywnie mniejszy. Realizowany jest on przez uczestnictwo przedstawicieli tych grup interesariuszy wewnętrznych w ciałach kolegialnych uczelni i wydziału a także Komisji Dydaktycznej. W pracach związanych z funkcjonowaniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia nie uczestniczą natomiast słuchacze studiów podyplomowych.

Określony w Wewnętrznym Systemie Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO – EDU dobór procedur i narzędzi służących do badania poszczególnych czynników mających wpływ na jakość kształcenia na studiach III stopnia można uznać za prawidłowy. Niezbędna jednak jest weryfikacja procedur i wprowadzenie dodatkowych zasad, dzięki którym system zapewnienia jakości będzie kompletny. Szczegółowa ocena kryteriów, a także prawidłowości sekwencji procedur i ich przeprowadzania możliwa będzie po realizacji zakładanych działań.

Wydział nie posiada sformalizowanego systemu wykrywania i zapobiegania zjawisk patologicznych na studiach III stopnia.. Eliminacją sytuacji uznawanych za patologiczne w ramach studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Ekonomicznych zajmuje się m.in. Kierownik Studiów Doktoranckich oraz Dziekani, a ich działalność w tym zakresie jest oceniana przez uczestników tych studiów jako sprawna.

Wymagania i zasady oceniania uczestników studiów podyplomowych są zróżnicowane i dostosowane do ich charakteru. W odniesieniu do każdego studiów podyplomowych określone są szczegółowe zasady oceniania, które przewidują w szczególności zaliczanie poszczególnych przedmiotów bądź ich bloków, aktywny udział w zajęciach warsztatowych. Rozwiązywanie zadań, przygotowywanie pracy dyplomowej i jej obronę bądź innej formy pracy zaliczeniowej. Ogólnie obowiązującą zasadą w stosunku do studiów podyplomowych jest wymóg określonej formy weryfikacji wiedzy i umiejętności, a nie wydawanie dyplomu ich ukończenia jedynie na podstawie pasywnego uczestnictwa w zajęciach.

Analizując i oceniając zasady uruchamiania studiów podyplomowych przyjęte w Uniwersytecie Warszawskim i Wydziale należy stwierdzić, że są one prawidłowe. Stosowane formalne rozwiązania dotyczące wewnętrznego systemu doskonalenia jakości kształcenia w zakresie studiów podyplomowych nie są precyzyjne i wymagają dopracowania. Dotyczy to także określenie efektów kształcenia, które nie są jednolite, a na niektórych studiach wymagają zdecydowanego rozwinięcia. Wskazane jest dokładniejsze określenie zasad wykorzystywania wyników oceny zajęć przez słuchaczy, co może ułatwić doskonalenie treści i efektów kształcenia również tych studiów podyplomowych, które nie są „zamawiane” przez firmy oraz takich, które poprzednio były dofinansowane z POKL, a będzie można proponować je w ofercie komercyjnej, np. od roku akademickiego 2013/2014.

Podsumowując można stwierdzić, że ocena zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz weryfikacja efektów kształcenia jest realizowana w sposób zadowalający. Stwierdzone błędy powinny być przedmiotem analiz władz Wydziału w celu ich eliminacji

f)

Ocena jakości kadry zaangażowanej w proces kształcenia przeprowadzana jest w oparciu o różne procedury i narzędzia. Służą do tego przede wszystkim oceny działalności dydaktycznej przeprowadzane przez studentów oraz przełożonych pracowników a także okresowe oceny działalności naukowej. Zasady przeprowadzania ankiet studenckich i hospitacji zostały omówione powyżej.

Władze Wydziału przywiązują dużą wagę do rozwoju naukowego pracowników i ich dorobku naukowego. Wdrożono odpowiednie procedury mające na celu ocenę i monitorowanie osiągnięć w tym zakresie. Pracownicy corocznie składają sprawozdania z działalności naukowej, które są podstawą do oceny jednostek, w których są zatrudnieni i przyznawania im finansowania ze środków przekazywanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego jednostkom organizacyjnym uczelni na wspieranie potencjału naukowego. Indywidualna ocena pracowników, z uwzględnieniem osiągnięć naukowych, jest przeprowadzana, co dwa lata. Oceny dokonuje powołana na Wydziale Komisja Oceniająca. Z wnioskiem o dokonanie dodatkowej oceny pracownika może także, w razie wątpliwości, co do jej jakości, występować dziekan. Opinie przedkładane przez Komisję Oceniającą są istotną przesłanką do decyzji o dalszym zatrudnieniu pracownika.

Opisane zasady obsady zajęć dydaktycznych są prawidłowe i poprzez stosowanie wymogu powiązania działalności naukowo-badawczej z dydaktyczną tworzą odpowiednie warunki do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia.

Reasumując można stwierdzić, że wysoko należy ocenić dorobek naukowy pracowników naukowych Wydziału zaangażowanych w realizację programu kształcenia na studiach prowadzonych na Wydziale. Konieczne jest jednak, jak się wydaje, podjęcie działań

mających na celu pełniejsze uspołnienie przygotowywanej w przyszłości oferty dydaktycznej z planowanymi do realizacji kierunkami badań naukowych.

g)

Wydział Nauk Ekonomicznych jest jednostką o silnej pozycji naukowej. W ramach obowiązującej aktualnie klasyfikacji posiada najwyższą kategorię A.

Studia I, II i III stopnia prowadzone na Wydziale Nauk Ekonomicznych są zgodne w zakresie kierunków i specjalności z kwalifikacjami naukowymi nauczycieli akademickich. Pozwala to na wykorzystywanie w ramach procesu dydaktycznego najnowszych wyników badań własnych i innych naukowców, co ma pozytywny wpływ na jakość kształcenia. Badania prowadzone przez pracowników naukowo-dydaktycznych zatrudnionych na Wydziale obejmują szeroki zakres zagadnień makro i mikroekonomicznych, gospodarki światowej i integracji regionalnej, rozwoju gospodarczego, procesów ludnościowych, finansów przedsiębiorstw i innych podmiotów, finansów publicznych, funkcjonowania sektora publicznego, zastosowania metod ilościowych i narzędzi informatycznych w naukach ekonomicznych. Wyrazem profesjonalizmu naukowego pracowników Wydziału jest realizacja tematów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych, krajowych i zagranicznych, w tym Narodowego Centrum Nauki, Komisji Europejskiej czy rządu Norwegii.

h)

Władze Wydziału Nauk Ekonomicznych mają świadomość, że mimo zrealizowania pewnych inwestycji jego baza lokalowa nie w pełni odpowiada potrzebom w zakresie prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej. O ile udało się jeszcze zapewnić niezbędną liczbę pomieszczeń dla prowadzenia zajęć, to problem stworzenia odpowiednich warunków dla pracy naukowej pracowników pozostaje nierozwiązany. Pomieszczenia dydaktyczne mają liczbę miejsc i ich strukturę w ujęciu poszczególnych sal dostosowaną do liczby studentów. Wyposażenie tych sal w sprzęt wspomagający proces dydaktyczny jest wystarczające i dostosowane do aktualnych standardów odnoszących się do wspomagania technicznego prowadzonych zajęć. Stan wyposażenia pomieszczeń i ich przygotowania do prowadzenia zajęć są systematycznie monitorowane przez odpowiednie służby administracyjne.

Wydział dysponuje także odpowiednią liczbą miejsc w pracowniach komputerowych i odpowiednim ich wyposażeniem w sprzęt i oprogramowanie pozwalające na zastosowanie technologii w prowadzeniu kształcenia na studiach ekonomicznych. Możliwości te są właściwie wykorzystywane w procesie kształcenia przez prowadzenie niektórych zajęć w pracowniach komputerowych. Wydział korzysta także ze wsparcia w prowadzeniu zajęć dydaktycznych przy zastosowaniu kształcenia na odległość przez uniwersyteckie Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji. Liczbę, stan wyposażenia i dostępność pracowni komputerowych jako elementu infrastruktury wspomagającej proces kształcenia należy ocenić pozytywnie.

Także biblioteka wydziałowa zlokalizowana w jego siedzibie zapewnia studentom i doktorantom dostęp do niezbędnych materiałów źródłowych w formie drukowanej i elektronicznej. Zbiory biblioteki są znaczące, zwłaszcza w odniesieniu do czasopism, w tym zagranicznych. Należy wskazać, że niezbędny wpływ na gromadzenie i uzupełnianie zasobów bibliotecznych mają kierownicy katedr i zakładów oraz Komisja Dydaktyczna poprzez zgłaszanie zapotrzebowania na określone źródła. Pozwala to na dostosowanie zasobów biblioteki do potrzeb procesu kształcenia.

Wydział Nauk Ekonomicznych dostrzega także potrzebę i wprowadza określone formy wsparcia studentów w sprawach dydaktycznych, administracyjnych i społecznych.

W zakresie spraw związanych bezpośrednio z procesem kształcenia należy wskazać na takie przedsięwzięcia, jak organizowanie zajęć wyrównawczych dla studentów pierwszego roku studiów pierwszego stopnia z matematyki, oferowanie internetowych kursów wyrównawczych dla studentów pierwszego roku studiów drugiego stopnia, którzy są absolwentami innych uczelni i kierunków studiów. Zajęcia wyrównawcze są wprowadzane jako wynik analiz prowadzonych przez Komisję Dydaktyczną bądź na wniosek zainteresowanych grup studentów.

System wsparcia studentów obejmuje także organizowanie obozów integracyjnych, dni adaptacyjnych, powoływanie opiekunów studenckich dla pierwszego rocznika studiów, powoływanie opiekunów pierwszego roku spośród nauczycieli akademickich. W sprawach merytorycznych związanych z tokiem studiów studenci mają zapewniony dostęp do nauczycieli akademickich w ramach konsultacji. Osoby uczestniczące w wymianie międzynarodowej otrzymują niezbędną pomoc od koordynatorów programów ERASMUS i MOST. Dużą rolę we wspieraniu studentów odgrywa także samorząd studencki. Wydział stworzył odpowiednie warunki materialne dla jego działalności.

Studenci zainteresowani poszerzaniem wiedzy i umiejętności mają możliwość udziału w szeregu przedsięwzięciach pozaprogramowych. W szczególności jest to działalność licznych kół naukowych. Wydział stworzył odpowiednie warunki dla rozwoju studenckiego ruchu naukowego. Szczególnie uzdolnieni studenci są także włączani do badań naukowych prowadzonych przez pracowników Wydziału.

Studenci otrzymują od uczelni wsparcie we wchodzeniu na rynek pracy. Odpowiednie zadania w tym zakresie realizuje Uniwersyteckie Biuro Karier. Prowadzi ono w szczególności różne formy zajęć rozwijających umiejętności studentów, jak i organizuje przedsięwzięcia pozwalające im na nawiązanie kontaktów z pracodawcami. Określone przedsięwzięcia w tym zakresie organizuje także Komitet Lokalny AIESEC. Należy wskazać, że na Wydziale prowadzi swoją działalność Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości.

Wydział Nauk Ekonomicznych stworzył także system wsparcia naukowego i organizacyjnego dla doktorantów. Mogą oni korzystać z dodatkowych kursów wyrównujących ich wiedzę z zakresu nauk ekonomicznych oraz wspomagających rozwój warsztatu naukowego. Uzyskują wsparcie materialne związane z dostępem do sprzętu komputerowego i literatury przedmiotu, wyjazdów na konferencje i staże. Doktoranci w ramach wsparcia ich rozwoju naukowego włączani są także do badań naukowych prowadzonych przez nauczycieli akademickich.

Na podstawie powyższej analizy można stwierdzić, że system wsparcia udzielanego studentom i doktorantom jest odpowiednio rozwinięty, obejmuje szereg elementów i funkcjonuje w sposób zapewniający ich pełne włączenie do procesu kształcenia.

i)

Funkcjonowanie systemu informacyjnego w zakresie zapewnienia jakości kształcenia, w formie informacji częściowych przedstawiono omawiając poprzednie kryteria oceny. Tutaj stwierdzimy, że system ten obejmuje podstawowe składniki, powiązane ze sobą w sposób zapewniający przekazywanie podstawowych informacji dotyczących gromadzenia, analizowania i wykorzystywania informacji dotyczących zapewniania jakości kształcenia.

Pytanie dotyczące oceny systemu informacyjnego były zawarte w ankiecie ogólnoakademickiej. Istniejące rozwiązania organizacyjne dotyczące tego systemu są zawarte również w Regulaminie Studiów czy uchwałach Senatu i zarządzeniach Rektora (obligują one

np. Władze Dziekańskie do umieszczania informacji o procedurach toku studiów na stronie internetowej). Ocenie przez studentów podlega system USOS (w ramach ankiety ogólnouniwersyteckiej), gdzie te informacje są umieszczane. Podczas spotkania studenci pozytywnie ocenili politykę informacyjną Wydziału. Zatem ten element można uznać za poprawnie funkcjonujący, choć wymagający systematyczności

Osobami odpowiedzialnymi za publikowanie informacji o programach studiów doktoranckich oraz efektach kształcenia są kierownicy studiów doktoranckich.

Reasumując ocena systemu informacyjnego na Wydziale wypada pozytywnie.

j)

Podstawowym kanałem przekazywania informacji o studiach i sprawach związanych z ich prowadzeniem jest strona internetowa Wydziału. Zamieszczane są na niej informacje związane z programami prowadzonych studiów pierwszego i drugiego stopnia, studiów doktoranckich i podyplomowych oraz regulacje wewnętrzne uczelni z nimi związane. Na stronie www Wydziału Nauk Ekonomicznych zamieszczane są sylabusy przedmiotów zawierające określenie efektów kształcenia, treści programowe, punkty ECTS, warunki zaliczenia oraz inne informacje związane z realizacją przedmiotu. Poprzez stronę internetową studenci mają w szczególności zapewniony dostęp do Regulaminu studiów, Wydziałowych Zasad Studiowania, harmonogramu zajęć, wymagań dotyczących prac dyplomowych oraz innych dokumentów związanych z tokiem studiów.

Wydział wprowadził efektywne zasady zarządzania stroną internetową określając uprawnienia i obowiązki poszczególnych pracowników pełniących określone funkcje w ramach procesu kształcenia i zapewnienia jego jakości. Zapewnia to aktualizację informacji przekazywanych za pomocą strony www. Studenci poprzez system USOS mogą uzyskiwać informacje o otrzymywanych ocenach, mogą składać podania i otrzymują decyzje z nimi związane oraz mają zapewniony dostęp do szeregu innych informacji związanych z tokiem studiów.

Komunikacja za pomocą strony internetowej zapewnia powszechny dostęp do informacji związanych z procesem kształcenia a studentom umożliwia poza samymi informacjami także realizację szeregu czynności związanych z przebiegiem studiów. System ten zapewnia pełny dostęp do niezbędnych informacji i działa w sposób sprawny.

Reasumując należy stwierdzić, że koncepcja budowy kultury jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych zidentyfikowana w toku oceny poszczególnych składników i czynników determinujących jakość kształcenia jest satysfakcjonującą. Można ocenić ją jako realizowaną w pełni. Istotnym dopełnieniem działań projakościowych prowadzonych na Wydziale Nauk Ekonomicznych jest projekt „Wewnętrznego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”. Obejmuje on swoim zakresem wszystkie rodzaje studiów oraz najważniejsze czynniki mające wpływ na jakość kształcenia. Mając jednak na uwadze status tego dokumentu, który na etapie prowadzonej wizytacji był projektem zatwierdzonym tylko przez Wydziałowy Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia, a nie Radę Wydziału oraz dotychczas realizowane działania w tym zakresie, kryterium to można ocenić jako znaczące.

Generalnie, podsumowując wszystkie silne i słabe strony wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, w szczególności procedury zapewnienia jakości kształcenia, można stwierdzić, że mają one charakter kompleksowy, przeciwdziałają powstawaniu zjawisk patologicznych oraz zapewniają weryfikację i ocenę efektywności wszystkich czynników wpływających na jakość kształcenia. Ocena tego kryterium cząstkowego wypada jednoznacznie pozytywnie.

2.3)

Skuteczność funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale monitorowana jest w oparciu o różne działania. Należy mieć na uwadze, że system ten w obecnej formie został wprowadzony dopiero od początku roku akademickiego 2012/2013, a niektóre regulacje uczelniane i wydziałowe tworzące podstawy jego działania były przyjmowane pod koniec 2012 r. Stąd pełna ocena efektywności jego funkcjonowania nie jest jeszcze możliwa i w odniesieniu do wielu przyjętych w jego ramach rozwiązań można jedynie wypowiadać się w ujęciu tego jak mają funkcjonować, a nie jak w praktyce zostały zastosowane i jakie przyniosły rezultaty.

Według otrzymanych informacji jednostka przeprowadzała oceny efektywności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Obecnie wprowadzony system (PRO-EDU) zakłada coroczną ocenę (wewnętrzną i zewnętrzną) efektywności funkcjonowania systemu. Deklarowane są działania naprawcze w przypadku stwierdzenia niskiej oceny jakości kształcenia przez interesariuszy.

Ocena efektywności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, jak również przeprowadzanie weryfikacji i oceny działań naprawczych na studiach doktoranckich nie są możliwe do oceny ze względu na początkowy okres wdrażania Wewnętrznego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO – EDU w ramach studiów III stopnia na Wydziale Nauk Ekonomicznych.

Monitorowaniem funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zajmują się władze dziekańskie Wydziału, kierownicy katedr i zakładów, kierownicy kierunków i specjalności, pełnomocnicy dziekana oraz przedstawiciele samorządu studentów i doktorantów. Władze dziekańskie informują, że w zarządzaniu procesami nastawione są na przepływ informacji i kontakty bezpośrednie stanowiące podstawę do reakcji na pojawiające się problemy. Ich rozwiązywanie realizowane jest z reguły przy zaangażowaniu zespołów i organów kolegialnych. Służą temu także spotkania przeprowadzane z pracownikami.

Korekty dotyczące zasad i procedur związanych z funkcjonowaniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia wprowadzane są zgodnie z kompetencjami organów kolegialnych bądź jednoosobowych. Przesłanką do podejmowania takich modyfikacji są problemy podnoszone bądź ujawniane przy okazji omawiania funkcjonowania poszczególnych elementów systemu zapewniania jakości kształcenia i ujętych w nim procedur.

Załącznik nr 4 Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Struktura podmiotów zajmujących się sprawami jakości kształcenia na Wydziale jest określona. Poszczególne jednostki i zespoły zajmujące się jakością kształcenia - Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Komisja Dydaktyczna mają odpowiednio określone kompetencje. Brakuje jedynie podmiotu skupiającego przedstawicieli pracodawców.

Wpływ interesariuszy zewnętrznych na decyzje podejmowane w zakresie zapewnienia jakości kształcenia ma charakter, przede wszystkim, nieformalny i pośredni.

Koncepcja podniesienie stopnia realizacji działań projakościowych znalazła swoje odzwierciedlenie w zaprojektowanym „Wewnętrznym Systemie Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”, który nie ma statusu formalnie zatwierdzonego dokumentu.

2.2) Koncepcja budowy kultury jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych zidentyfikowana w toku oceny poszczególnych składników i czynników determinujących jakość kształcenia jest satysfakcjonującą. Można ocenić ją jako realizowaną w pełni. Istotnym dopełnieniem działań projakościowych prowadzonych na Wydziale Nauk Ekonomicznych jest projekt „Wewnętrznego Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”. Obejmuje on swoim zakresem wszystkie rodzaje studiów oraz najważniejsze czynniki mające wpływ na jakość kształcenia.

Zestawiając wszystkie silne i słabe strony wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, w szczególności procedury zapewnienia jakości kształcenia, można stwierdzić, że mają one charakter kompleksowy, przeciwdziałają powstawaniu zjawisk patologicznych oraz zapewniają weryfikację i ocenę efektywności wszystkich czynników wpływających na jakość kształcenia. Ocena tego kryterium cząstkowego wypada jednoznacznie pozytywnie.

2.3) Skuteczność funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale monitorowana jest w oparciu o różne działania. Dotychczasowe mechanizmy wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia odnosiły się do wybranych obszarów i czynników. W wyniku ich działania podejmowano określone działania naprawcze odnoszące się do procesu kształcenia. Identyfikowano pewne działania dotyczące oceny efektywności wewnętrznego systemu zapewniania jakości, które zmierzają do doskonalenia polityki zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia. Pełna ocena efektywności działania WSZJK będzie możliwa dopiero po pewnym okresie funkcjonowania.

3. Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie.

3.1)

Wydział Nauk Ekonomicznych posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii.

Zasady związane z tworzeniem i kształceniem na studiach doktoranckich określa:

- uchwała nr 494 Senatu UW z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia regulaminu studiów doktoranckich na Uniwersytecie Warszawskim,
- uchwała nr 522 Senatu UW z dnia 30 maja 2012 r. w sprawie wytycznych dotyczących projektowania programów kształcenia i planów studiów doktoranckich,
- zarządzenie nr 31 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie zasad przeprowadzenia rejestracji kandydatów na studia doktoranckie w roku akademickim.

Studia są prowadzone w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Program studiów został zatwierdzony przez Radę Wydziału.

Jednostka prowadzi studia III stopnia (doktoranckie) w dwóch wersjach: studia stacjonarne i studia niestacjonarne. Zwraca uwagę odrębna nazwa niestacjonarnych studiów III stopnia: „Gospodarka i Rynek. Specjalizacja: Instytucje Finansowe i Strategie Gospodarcze Firm”, przy czym w oficjalnych dokumentach stosowana jest druga część tej nazwy. Jednostka tłumaczy ten zabieg chęcią uczynienia niestacjonarnych studiów doktoranckich bardziej atrakcyjnymi dla przedstawicieli praktyki, którzy są głównymi kandydatami na studia. Jednak może to sugerować, iż doktoranci będą chcieli pisać prace doktorskie w zakresie tematyki zaliczanej do dyscyplin: Nauki o zarządzaniu bądź Finanse, a w tym zakresie jednostka nie ma uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora.

Efekty kształcenia określone są w dokumencie pt. „Ekonomia. Studia III stopnia. Efekty kształcenia”. Dokument ten dotyczy obu rodzajów studiów doktoranckich. Składa się on z następujących części: Charakterystyka profilu kształcenia; Związek z misją uczelni /strategią; Ogólne cele kształcenia z perspektywy przyszłego zatrudnienia; Ogólne cele kształcenia z perspektywy dalszego rozwoju naukowego; Ogólne cele kształcenia z perspektywy badań naukowych prowadzonych przez Wydział; Różnice w programie studiów w stosunku do innych studiów; Zasady rekrutacji; Efekty kształcenia (Wiedza, Umiejętności, Kompetencje społeczne).

Efekty kształcenia nie są ponumerowane i wypunktowane, jedynie umieszczone w tekście. Jest to wada dokumentu o charakterze technicznym, którą łatwo wyeliminować poprzez właściwe oznaczenie efektów tak, aby były w sposób jednoznaczny powiązane z przedmiotami, poprzez podanie macierzy (macierzy) przyporządkowania.

Sama treść efektów w większości wypadków nie budzi zastrzeżeń. Wyjątkiem są efekty w zakresie Umiejętności, z których część to raczej efekty w postaci wiedzy, wynikające z jednego z przedmiotów.

W dokumentacji dotyczącej niestacjonarnych studiów III stopnia jest z kolei macierz, w której różne efekty kształcenia są przyporządkowane do przedmiotów na tych studiach. Jednak w obecnej postaci podane „kierunkowe efekty kształcenia” są zbyt liczne oraz zbyt szczegółowe. Jest aż 179 efektów (Wiedza – 75, Umiejętności – 69, Kompetencje społeczne – 35) i są to szczegółowe zagadnienia dotyczące poszczególnych przedmiotów. Ten dokument może być pomocny dla doktorantów, jeśli chodzi o zaliczanie przedmiotów, nie są to jednak efekty kształcenia.

Rekomenduje się uporządkowanie efektów kształcenia, poprzez ich oznaczenie oraz właściwą klasyfikację na trzy obszary. Efekty te powinny być takie same na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Należy też zwrócić uwagę, iż programy studiów III stopnia studiów stacjonarnych i niestacjonarnych charakteryzują się pewnymi różnicami. Zaleca się ujednoczenie programów tych studiów.

W przedstawionym systemie brak jest jednoznacznie określonych elementów weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia. Konieczne jest wprowadzenie sposobów takiej weryfikacji.

Program studiów doktoranckich obejmuje przedmioty wykształcenia ogólnego, obowiązkowe (mikroekonomia, makroekonomia, ekonometria, metody nauk ekonomicznych, filozofia) oraz przedmioty wolnego wyboru. Ocena treści przedmiotów obowiązkowych z punktu widzenia osiągnięcia zaplanowanych efektów kształcenia oraz przygotowania do pracy badawczej jest pozytywna. Z kolei odpowiedzialność za wybór pozostałych przedmiotów ponoszą doktorant i opiekun. W tym zakresie niezbędne byłoby uzupełnienie systemu zapewnienia jakości kształcenia o odpowiedni komponent.

Zdaniem doktorantów na Wydziale Nauk Ekonomicznych przygotowanie do pracy o charakterze badawczym poprzez stworzenie możliwości uzyskania zaawansowanej wiedzy dotyczącej najnowszych osiągnięć nauki w dziedzinie i obszarze prowadzonych badań jest wystarczające. Umożliwia to cały szereg wykładów specjalistycznych, monograficznych rozwijających zagadnienia z danej dyscypliny. W opinii doktorantów zakładane efekty są osiągalne, program studiów III stopnia zawiera spójny opis celów kształcenia z proponowanymi treściami kształcenia, dla których opracowano efekty kształcenia wraz z systemem umożliwiającym ich weryfikację.

Ocena planów studiów III stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych dotyczących metodyki i metodologii prowadzenia badań naukowych jest pozytywna. Wiedza i umiejętności z tego zakresu jest przedmiotem treści wykładów z następujących przedmiotów: Metodologia badań ekonomicznych, Academic Writing.

Inne umiejętności w zakresie metodologii i metodyki prowadzenia badań naukowych przekazywane są doktorantom podczas zajęć z metodologii nauk społecznych, metod badań ilościowych oraz innych przedmiotów specjalistycznych do wyboru objętych programem studiów, a także w ramach seminariów i indywidualnego kontaktu pomiędzy opiekunem a doktorantem. W opinii uczestników studiów III stopnia poruszane zagadnienia zapewniają im wypracowanie zasad funkcjonowania warsztatu naukowca; rozwijają umiejętności w sferze prowadzenia badań naukowych i opracowywania ich wyników poprzez m.in. formułowanie celów, problemów, hipotez badawczych. Zdaniem uczestników studiów III stopnia przekazywana wiedza w powyższym zakresie jest na bardzo wysokim poziomie.

Program studiów umożliwia doktorantom wybór przedmiotów z oferty kursów fakultatywnych różnorodnych tematycznie, m. in. oferowanych w ramach przedmiotów ogólnie – uniwersyteckich (OGUN), co oceniane jest pozytywnie. Zdaniem doktorantów korzystnym rozwiązaniem jest dedykowanie powyższych kursów tylko uczestnikom studiów III stopnia. Na pozytywną ocenę zasługuje także zaangażowanie doktorantów w weryfikację i przygotowanie proponowanych zajęć fakultatywnych, które zdaniem uczestników studiów III stopnia są niezbędne do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Uzyskanie przez doktorantów kwalifikacji w zakresie metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych jest możliwe poprzez uczestniczenie w zajęciach *pedagogicznych i szkoleniach z technik kształcenia na odległość* oraz współuczestniczenie w zajęciach w ramach odbywania praktyk dydaktycznych. Prowadzone kursy, mające na celu rozwój umiejętności dydaktycznych w opinii doktorantów można ocenić pozytywnie.

Pełna ocena realizacji efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych byłaby możliwa po stworzeniu przyporządkowania wyróżnionych efektów kształcenia do konkretnych przedmiotów. W momencie oceny jakości kształcenia przez Zespół Wizytujący nie dokonano takiego przyporządkowania. Rekomenduje się, więc rozwiązanie tego problemu poprzez opracowanie matrycy efektów, także w zakresie kompetencji społecznych, dla wszystkich przedmiotów. Niezależnie od wskazanych wyżej niesprawności ocena generalna efektów kształcenia na studiach III stopnia wypada pozytywnie.

Zdaniem doktorantów program studiów uwzględnia rozwój kompetencji społecznych, co także oceniane jest przez uczestników studiów III stopnia w sposób pozytywny. Doktoranci wyrazili przekonanie, iż proponowana oferta programowa zawiera przedmioty, podczas których mogą oni rozwinąć kompetencje społeczne odnoszące się do działalności naukowo – badawczej i społecznej roli uczonego. Ponadto w opinii uczestników studiów III stopnia pozytywnie również należy ocenić odbywające się konwersatoria językowe.

Zasady odbywania praktyk dydaktycznych na studiach III stopnia określa Regulamin studiów doktoranckich na UW przyjęty Uchwałą nr 494 Senatu UW z dnia 18 kwietnia 2012 r. oraz Regulaminy Stacjonarnych oraz Zaocznych Studiów Doktoranckich na Wydziale Nauk Ekonomicznych zmienione Uchwałą Rady Wydziału z dnia 20 czerwca i 19 września 2012 r. Informacje uzyskane zarówno podczas rozmów z doktorantami jak i przedstawicielami Wydziału wskazują, że przydział zajęć jest zgodny z dziedziną własnej specjalizacji doktoranta, uwzględnia jego potrzeby oraz ograniczenia (np. czasowe) i ma na celu utrzymanie odpowiedniego poziomu oferty dydaktycznej dla studentów. Doktoranci są formalnie przypisani do określonej Katedry (Zakładu), w której pracuje opiekun naukowy/promotor, z którym technicznie i merytorycznie uzgadniają planowane zajęcia. Obowiązujące na Wydziale NE zasady w zakresie przydziału praktyk dydaktycznych dla doktorantów można ocenić pozytywnie. Korzystnym rozwiązaniem jest również możliwość zwolnienia z odbywania praktyk w sytuacji, gdy doktorant jest zatrudniony w charakterze nauczyciela akademickiego, a także ewentualnego zwiększenia wymiaru godzin dydaktycznych z równoczesnym przydzieleniem wynagrodzenia. Uczestnicy studiów III stopnia na Wydziale Nauk Ekonomicznych podczas rozmów pozytywnie ocenili także fakt, iż warunkiem samodzielnego prowadzenia przez doktoranta zajęć dydaktycznych jest zaliczenie kursów rozwijających umiejętności dydaktyczne doktorantów i pozytywna ocena przynajmniej jednego semestru praktyk.

Wydział stwarza możliwości pracy naukowej doktorantów w zespołach badawczych. Dotyczy to przede wszystkim doktorantów stacjonarnych. Opinie doktorantów w tym zakresie wyrażone w trakcie spotkania stawiają wysoką ocenę działaniom jednostki. Podobna opinia dotyczy możliwości udziału w międzynarodowych projektach.

Uczestnicy studiów III stopnia Wydziału Nauk Ekonomicznych pozytywnie ocenili działania jednostki w zakresie zaangażowania ich do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych. Zdaniem doktorantów, możliwości pracy naukowej doktorantów w zespołach badawczych, w tym międzynarodowych, jak również ich udziału w badaniach naukowych związanych z tematyką studiów doktoranckich są zadowalające. Analizując zestawienia przedstawione przez jednostkę oraz opierając się na opinii uczestników studiów III stopnia ocenia się, że udział doktorantów w prowadzonych tematach badawczych, grantach oraz seminariach naukowych i konferencjach jest wysoki. Zdaniem doktorantów wpływa on bezpośrednio m.in. na osiągnięcie odpowiednich efektów kształcenia.

Ocena działań mających na celu umożliwienie doktorantom udziału w zespołach badawczych jest pozytywna.

Działania w zakresie umożliwienia przygotowania publikacji naukowej są w ocenianej jednostce w dużym stopniu prowadzone przez promotorów (opiekunów) doktorantów. W trakcie spotkania z doktorantami studiów stacjonarnych wyrażane były pozytywne opinie w tej kwestii.

Ocena działań jednostki mających na celu wsparcie uczestników studiów III stopnia w zakresie przygotowania publikacji naukowej w opinii doktorantów jest zadowalająca.

Doktoranci pozytywnie ocenili pomoc merytoryczną przy przygotowywanych publikacjach w ramach poszczególnych zespołów badawczych oraz możliwość publikowania w kwartalniku wydziałowym *Ekonomia*, serii *Badania Ekonomiczne*, czy *Working Papers*. Należy zauważyć wysiłek pracowników naukowych i ich pomoc merytoryczną w zakresie przygotowania i publikowania prac naukowych.

Kadra naukowo-dydaktyczna prowadząca zajęcia na studiach doktoranckich charakteryzuje się wysokimi kwalifikacjami. Są to z reguły samodzielni pracownicy nauki

(zwłaszcza profesorowie), w tym wykładowcy zagraniczni. Ocena zgodności kadry z celami i efektami kształcenia jest pozytywna.

Doktoranci pozytywnie wypowiedzieli się w sprawie oceny zgodności kwalifikacji naukowych kadry naukowo-dydaktycznej prowadzącej zajęcia dydaktyczne na studiach doktoranckich, jak również zgodności kwalifikacji naukowych osób sprawujących nad nimi opiekę naukową. Zdaniem uczestników studiów III stopnia kadra naukowa w większości wywiązuje się ze swoich zadań w sposób odpowiadający potrzebom doktorantów. Prowadzący na pierwszych zajęciach informują o zasadach obowiązujących na ich przedmiotach, tj. formie i terminie zaliczeń, zakresie i tematyce materiału objętego egzaminem, ew. zwolnieniach z egzaminu, formach odrabiania zajęć (nieobecności). Uczestnicy studiów III stopnia pozytywnie także określili współpracę z opiekunami, wskazując z jednej strony na relacje mistrz – uczeń, a z drugiej na pełne partnerskie wsparcie ze strony opiekunów.

3.2)

Zasady związane z tworzeniem i kształceniem na studiach podyplomowych określa:

- uchwała nr 563 Senatu UW z dnia 13 czerwca 2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dot. projektowania planów i programów studiów podyplomowych,
- zarządzenie nr 15 Rektora UW z dnia 22 marca 2012 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 11 Rektora UW z dnia 12 kwietnia 2006 r. w sprawie wprowadzenia wzorów dokumentów dotyczących studiów podyplomowych w UW,
- obwieszczenie nr 5 Rektora UW z dnia 28 września 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały nr 76 Senatu UW z dnia 12 kwietnia 2006 r. w sprawie uchwalenia regulaminu studiów podyplomowych w Uniwersytecie Warszawskim.

Na Wydziale uruchomiono następujące studia podyplomowe:

- „Mechanizmy funkcjonowania strefy euro” - postanowienie Rektora nr 16 z dnia 26 listopada 2009 r.;
- „Zarządzanie ryzykiem i kontrola zarządczą w sektorze publicznym” - uchwała Senatu UW nr 128 z dnia 17 czerwca 2009 r.;
- „Zarządzanie bankiem komercyjnym Pieniądz i Bankowość” - uchwała Senatu UW nr 93 z dnia 19 czerwca 1996 r. w sprawie zmian organizacyjnych na podstawie, których na WNE utworzono podyplomowe studium „Pieniądz i Bankowość” oraz „Ekonomika zdrowia”;
- „Rachunkowości i rewizji finansowej” - uchwała Senatu UW nr 379 z dnia 21 maja 2008 r.;
- „Prawo, ekonomia i zarządzanie w działalności gospodarczej - uchwała Senatu UW nr 96 z dnia 16 kwietnia 2003 r.;
- „Sprawozdawczość finansowa, analiza i interpretacja” - uchwała Senatu UW nr 437 z dnia 16 listopada 2011 r.;
- „Zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej” - zarządzenie nr 49 Rektora UW z dnia 6 sierpnia 2012 r.;
- „Audyty strategiczne w Instytucjach Publicznych i Prywatnych” - uchwała Senatu nr 268 z dnia 15 grudnia 2004 r.;
- „Efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstw” - postanowienie nr 3 Rektora UW z dnia 15 lutego 2011 r.;

- „Metody statystyczne w biznesie” - uchwała Senatu nr 314 z dnia 19 grudnia 2007 r.;

Programy studiów zostały odpowiednio zatwierdzone przez Radę Wydziału.

Wydział Nauk Ekonomicznych realizując różnorodne studia podyplomowe dokumentuje prowadzone przez siebie działania dotyczące tej formy kształcenia. W trakcie przeprowadzonej wizytacji przeprowadzono analizę dokumentacji kierunków prowadzonych w bieżący roku akademickim. Część prowadzonych studiów podyplomowych oferuje słuchaczom możliwość uzyskania formalnych uprawnień do wykonywania zawodu, a część pozwala na uzyskanie dodatkowej wiedzy i umiejętności przydatnych na rynku pracy. Należy podkreślić szeroki zakres i różnorodność oferty studiów podyplomowych realizowanych przez akredytowaną jednostkę zarówno samodzielnie, jak też wspólnie z innymi jednostkami UW oraz przy mniej lub bardziej ścisłej współpracy z pracodawcami. Programy poszczególnych kierunków należy uznać za dopasowane (w mniejszym lub większym stopniu, co wynika także ze specyfiki określonych kierunków) do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Zakładane przez Wydział efekty kształcenia dla poszczególnych studiów podyplomowych są realizowane i potwierdza je wykaz przedmiotów proponowanych w programach. Należy podkreślić, że przyjęte dla danych studiów efekty kształcenia, a także charakterystyki sylwetek absolwenta są zgodne z wymaganiami interesariuszy zewnętrznych (organizacji zawodowych i pracodawców), co potwierdza liczba słuchaczy i organizacja kolejnych edycji studiów.

Każde z oferowanych przez Wydział Nauk Ekonomicznych w kolejnych latach studiów podyplomowych posiadało przygotowaną dokumentację spełniającą wymagania Uczelni. Dokumentację tą można uznać za poprawną. Dla większości z jedenastu oferowanych studiów (wyjątkiem jest Letnia Szkoła Nauk Aktuarialnych, której program ściśle koordynuje i określa Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy ze względu na uzyskiwane uprawnienia) dla edycji w bieżącym roku akademickim przygotowano pełną i wyczerpującą dokumentację. W dokumentacji tej określano zarówno obszar kształcenia, tryb i formę studiów, zakres tematyczny studiów, a także sylwetkę absolwenta, punkty ECTS i sposób ich naliczania, a także określano fazy i zasady weryfikacji efektów kształcenia z określeniem warunków ukończenia studiów. Dla każdego ze studiów wskazuje się zakładane efekty wiedzy, umiejętności i kompetencji. W opisie zakładanych efektów widoczny jest udział interesariuszy zewnętrznych (wyraźniej w studiach zamawianych). Powiązanie zakładanych efektów z potrzebami rynku pracy jest całkowicie wystarczające.

Liczba godzin dla poszczególnych studiów była zróżnicowana. W dokumentacji udostępnionej w trakcie wizytacji nie pokazuje się szczegółowych sylabusów. Są one jednak dostępne słuchaczom w systemie USOS.

Zakładane efekty kształcenia na studiach podyplomowych są zrealizowane w toku procesu kształcenia. Można poddać je analizie studiując dokumentację poszczególnych edycji studiów. Na przykład analizując i oceniając studium podyplomowe *zarządzanie bankiem komercyjnym, pieniądź i bankowość* (oferta dla 25-30 osób) zauważa się, że w ramach tych studiów przewidziano 218 godzin zajęć (blok podstawowy 136, blok prawny 28, blok dotyczący firmy 48 godz. oraz 6 godz. seminarium dyplomowego). Dla tych studiów zaproponowano 10 efektów wiedzy, 6 efektów umiejętności i 6 efektów o charakterze kompetencji społecznych. Opis zakładanych efektów jest poprawny. Formy weryfikacji uzyskanych efektów zostały określone stosunkowo ogólnie. Wskazuje się, że warunkiem ukończenia studiów jest zaliczenie przedmiotów programu „na podstawie obecności” oraz pracy dyplomowej. Wskazane jest łączenie niektórych zajęć w moduły. Program tych studiów

przewiduje ocenę zajęć przez słuchaczy w ankiecie ewaluacyjnej przeprowadzanej w każdym z semestrów dla poszczególnych przedmiotów/modułów. Wyniki ankiety przetworzone statystycznie służą ocenie pracy wykładowców i doskonaleniu organizacji studiów. W trakcie wizytacji udostępniono wyniki takich ankiet za semestr zimowy roku akademickiego 2012/2013. Nie opisano, które wyniki ankiet oraz w jaki sposób wnioski z nich wynikające będą wykorzystane w procesie doskonalenia programów i treści kształcenia (prawdopodobnie nastąpi to dopiero w następnym roku akademickim).

Podobną dokumentację przedstawiono w odniesieniu do innych studiów podyplomowych. Warto zwrócić uwagę na studia podyplomowe *efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstw* (dofinansowane z PO Kapitał Ludzkich EFS; dwie edycje, druga kończona w kwietniu 2013 r.), gdzie proponowano m.in. specjalność studiów menedżersko-ekonomicznych dla inżynierów. Program tych studiów miał charakter modułowy. Efekty zostały określone prawidłowo. Założono 190 godzin zajęć dla każdej ze specjalności przypisując im 60 ECTS, w tym 4 ECTS za seminarium dyplomowe. Warunkiem ukończenia studiów jest zaliczenie przedmiotów z programu, ale wiedza według zapisów weryfikowana jest na podstawie obecności, pracy grupowej oraz prac zaliczeniowych.

Program aktualnie prowadzonych przez WNE studiów podyplomowych jest dostępny na stronach Wydziału oraz w systemie USOS. Dla poszczególnych kierunków opracowane zostały efekty kształcenia. W niewielu przypadkach opracowane zostały jednak sylabusy przedmiotów (dotyczy to także kierunków realizowanych w ramach pozyskanych funduszy UE), co znacząco obniża możliwości oceny i weryfikacji efektów kształcenia na studiach podyplomowych.

Poniżej przedstawione zostały, w sposób syntetyczny i skrótowy, wyniki przeprowadzonej analizy i oceny dla poszczególnych kierunków studiów podyplomowych.

Mechanizmy funkcjonowania strefy euro

Dla przedmiotowego kierunku nie określono sylabusów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (180-190 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Kierunek jest realizowany we współpracy z NBP (dofinansowanie ze środków NBP). Obecnie realizowana jest IV edycja. Pierwsze 3 edycje były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały także efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Niemal w większości wśród wykładowców są pracownicy WNE UW.

Zarządzanie ryzykiem i kontrola zarządca w sektorze publicznym

Dla przedmiotowego kierunku nie określono sylabusów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (206 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Obecnie realizowana jest IV edycja. Studia jak do tej pory nie były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały także efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Wśród wykładowców zaangażowano wielu praktyków spoza uczelni.

Zarządzanie bankiem komercyjnym. Pieniądz i bankowość

Dla przedmiotowego kierunku nie określono sylabusów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (212 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy (w 2012 roku dokonano zmian w programie studiów na skutek wyników przeprowadzonych ankiet ewaluacyjnych). Określone zostały także, bardzo dokładnie i szczegółowo, efekty

kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Wśród wykładowców zaangażowano stosunkowo niewielu praktyków spoza uczelni.

Rachunkowość i rewizja finansowa

Dla przedmiotowego kierunku nie określono sylabusów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (216 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy (w 2012 roku dokonano zmian w programie studiów na skutek wyników przeprowadzonych ankiet ewaluacyjnych). Określone zostały także, bardzo dokładnie i szczegółowo, efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza, za wyjątkiem pracy dyplomowej, aczkolwiek w tym przypadku przewidziano 10 punktów). Wśród wykładowców zaangażowano stosunkowo niewielu praktyków spoza uczelni.

Efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstw

Studia uzyskały dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (instytucją pośredniczącą w tym przypadku był PARP). Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (190 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Uwzględniono udział praktyków spoza uczelni wśród wykładowców.

Sprawozdawczość finansowa, analiza i interpretacja

Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (191 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy (w 2012 roku dokonano zmian w programie studiów na skutek wyników przeprowadzonych ankiet ewaluacyjnych). Określone zostały także efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Uwzględniono udział praktyków spoza uczelni wśród wykładowców.

Prawo, ekonomia i zarządzanie w działalności gospodarczej

Studia są organizowane wspólnie z Wydziałem Prawa i Administracji oraz Wydziałem Zarządzania. Dla przedmiotowego kierunku nie określono sylabusów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (246 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały także efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). W programie nie przewidziano pracy dyplomowej (uczelniany regulamin studiów podyplomowych jednak tego nie narzuca, wskazując, że określa to program studiów). Wśród wykładowców nie przewidziano udziału praktyków spoza uczelni. Spośród wszystkich kierunków studiów podyplomowych prowadzonych przez akredytowaną jednostkę „Prawo, ekonomia i zarządzanie w działalności gospodarczej”, wydaje się być najmniej dopasowany do potrzeb rynku pracy. Ponadto znacznym mankamentem jest brak pracy dyplomowej, która powinna stanowić weryfikację wiedzy i umiejętności uzyskanych przez słuchacza.

Audyt strategiczny w instytucjach publicznych i prywatnych

Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (ponad 200 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia nie

były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Wśród wykładowców zaangażowano także praktyków spoza uczelni.

Zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej

Dla przedmiotowego kierunku przygotowano zostały sylabusy przedmiotów. Studia są dofinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS (Współpraca z Departamentem Funduszy Europejskich w Ministerstwie Zdrowia). Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (200 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Studia były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały także efekty kształcenia i formy ich weryfikacji oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Wśród wykładowców uwzględniono udział praktyków spoza uczelni.

Metody statystyczne w biznesie. Warsztaty z oprogramowania SAS.

Dla przedmiotowego kierunku nie zostały przygotowano sylabusy przedmiotów. Liczba godzin określona w programie jest zgodna z obowiązującymi przepisami (ponad 230 godzin; 2 semestry - zgodnie z regulaminem minimum to 150 godzin). Kierunek jest realizowany we współpracy z SAS Institute. Studia nie były objęte ewaluacją wśród słuchaczy. Określone zostały efekty kształcenia oraz punktacja ECTS (60 punktów – zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Senat UW 28 września 2011 r., ale nie odniesiono ich do pracy własnej słuchacza). Uwzględniono udział praktyków wśród wykładowców.

Podsumowując, programy i plany studiów podyplomowych, umożliwiają realizację zakładanych efektów kształcenia w założonym czasie trwania tych studiów w stopniu pełnym. Uzupełnień wymagają jednak niektóre z elementów w przypadku pojedynczych kierunków – m.in. sylabusy przedmiotów oraz odniesienie w większym stopniu punktacji ECTS do pracy własnej słuchaczy.

Nabór osób prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych jest prawidłowy. Część osób prowadzących te zajęcia to pracownicy innych wydziałów Uczelni oraz praktycy, pracodawcy. Często do prowadzenia zajęć kształcących efekty o charakterze umiejętności praktycznych, instytucje współpracujące z Wydziałem delegują konkretne osoby.

Jak wynika z zawartego w raporcie Samooceny Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego opisu (tabeli) struktury kwalifikacji nauczycieli prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych, największa liczba prowadzących zajęcia powiązana jest z dyscypliną *ekonomia, finanse* oraz dyscypliną *nauki o zarządzaniu*. W grupie prowadzących reprezentowani są także specjaliści z dziedziny *nauk prawnych*, a w studium *zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej* z dyscypliny *medycyna* (tab. s. 40-41 błędy w maszynopisie raportu samooceny). Udział samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych w strukturze stopni naukowych wykładowców w ramach poszczególnych studiów jest niewielki. Dominują adiunkci, a przykładowo w studium *marketing terytorialny, promocja rozwoju regionów i miast* osoby ze stopniem magistra (asystenci).

Kadra naukowo-dydaktyczna jest wystarczająca dla realizacji zakładanych efektów kształcenia w ramach poszczególnych studiów. Stosowane zasady ewaluacji pozwalają monitorować jakość prowadzonych zajęć i dają możliwości zmiany prowadzących.

W przypadku zdecydowanej większości studiów podyplomowych (które mają na ogół interdyscyplinarny charakter) prowadzonych w bieżącym roku akademickim przez akredytowaną jednostkę uwzględniono wśród wykładowców praktyków spoza uczelni, co ma niewątpliwie pozytywny wpływ zarówno na podniesienie jakości kształcenia, a także na atrakcyjność zajęć i dopasowanie programów do potrzeb rynku pracy.

3.3)

Wydział Nauk Ekonomicznych posiada zidentyfikowanych interesariuszy zewnętrznych, którzy w mniejszym lub większym stopniu (w zależności od kierunku) uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągania oraz weryfikacji, a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na studiach podyplomowych. Są to zarówno jednostki budżetowe i instytucje publiczne, jak też firmy prywatne. Na szczególną uwagę zasługuje dotychczasowa współpraca z takimi podmiotami jak np. NBP, SAS Institute czy Ministerstwo Zdrowia. Na większości aktualnie prowadzonych na Wydziale studiach podyplomowych interesariusze zewnętrzni mieli bardziej lub mniej bezpośredni wpływ na proces tworzenia oferty oraz realizację procesu dydaktycznego (w wielu przypadkach zewnętrzni praktycy stanowią znaczną liczbę wykładowców, co stanowi atut tych kierunków).

W odniesieniu do przygotowywania oferty studiów podyplomowych Wydział nie posiada jednak spójnego systemu czy też precyzyjnie określonych procedur. Działania w tym zakresie wynikają głównie z niesformalizowanej obserwacji, sygnałów od potencjalnych słuchaczy, (choć należy zaznaczyć, że w wielu przypadkach prowadzone są także badania ewaluacyjne wśród słuchaczy), bezpośrednich kontaktów z pracodawcami (często nieformalnych) oraz udziału pracodawców wśród wykładowców.

Wydział zasadniczo nie pozyskuje w sposób sformalizowany opinii pracodawców na temat efektów i jakości kształcenia na studiach podyplomowych. Ewaluacją w tym zakresie (poprzez ankietyzację) objęci są tylko uczestnicy studiów i to nie wszystkich kierunków. Od interesariuszy zewnętrznych informacje są pozyskiwane w głównej mierze dzięki osobistym i nieformalnym kontaktom oraz poprzez ich udział jako wykładowców.

Udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia, ich osiągania oraz weryfikacji, a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na studiach podyplomowych należy, zatem ocenić pozytywnie. Wymaga on jednak rozwinięcia oraz sformalizowania w zakresie określania i weryfikacji efektów kształcenia z większym udziałem interesariuszy zewnętrznych (np. w ramach planowanej Rady Pracodawców). Dotychczasowa, w wielu przypadkach niesformalizowana, współpraca z pracodawcami stanowi jednak bardzo dobry punkt wyjścia dla dalszych działań.

Reasumując udział interesariuszy zewnętrznych w programie studiów podyplomowych jest, przy studiach „zamawianych” dominujący, a w przypadku pozostałych całkowicie wystarczający. W trakcie spotkania ze słuchaczami studiów podyplomowych, w których uczestniczyli także pracodawcy, podkreślono, że ich wpływ na realizację studiów podyplomowych, a także oczekiwane efekty kształcenia jest duży.

Pracodawcy także podkreślali swój wpływ na jakość kształcenia prowadzonych studiów podyplomowych na Wydziale Nauk Ekonomicznych.

3.4)

Na studiach doktoranckich Wydziału Nauk Ekonomicznych podział punktów ECTS wyznacza Uchwała 522 Senatu UW z dnia 30 maja 2012 r. w sprawie *wytycznych dotyczących projektowania programów kształcenia i planów studiów doktoranckich* oraz

wydziałowe programy studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych zatwierdzone Uchwałą Rady Wydziału z dnia 20 czerwca i 19 września 2012 r. Zarówno wytyczne na poziomie uczelnianym jak i wyznaczenie zajęć dydaktycznych w ramach wydziałowych programów studiów doktoranckich na poziomie 60 punktów ECTS należy ocenić pozytywnie; usprawnienia natomiast wymaga podział punktów ECTS w podziale na poszczególne zajęcia. Biorąc pod uwagę, iż miernikiem efektów kształcenia do obliczenia punktów ECTS, jest nakład pracy przeciętnego doktoranta potrzebny do uzyskania założonych efektów (1 ECTS = 25 – 30 godz. kontaktowych oraz pracy własnej) rekomenduje się zmianę punktów ECTS przypisanych do poszczególnych zajęć w ramach programu studiów.

Wydział w sposób prawidłowy i wyczerpujący stosuje system ECTS w odniesieniu do prowadzonych studiów podyplomowych. Elementem, który wymaga jednak uzupełnień jest odniesienie w większym stopniu punktacji ECTS do pracy własnej słuchaczy. Kryterium to należy ocenić jako osiągnięte w stopniu pełnym, ale wymagające uzupełnień w w/w zakresie.

System ECTS został określony przez komisję ds. studiów doktorskich. Uwzględnia on nakład pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia tych efektów kształcenia, które można w sposób naturalny przyporządkować do poszczególnych przedmiotów. Pełna ocena byłaby możliwa po przedstawieniu macierzy przyporządkowania. Rekomenduje się opracowanie takiego przyporządkowania.

3.5)

System oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia dla studiów I i II stopnia został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału z dnia 20 czerwca i 19 września 2012 r. jak również opisywany w ramach poszczególnych sylabusów można uznać za przejrzysty i zadowalający. Mając jednak na uwadze § 6 Uchwały 522 Senatu UW, iż *w przypadku, gdy jednostka organizacyjna Uniwersytetu prowadzi studia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, studia realizowane w obu formach prowadzą do uzyskania takich samych efektów kształcenia*, zaleca się weryfikację przyjętych efektów kształcenia w zestawieniu studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Pozytywnie można ocenić sposób weryfikacji osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia na studiach III stopnia. Pozwala na sprawdzenie wiedzy zdobytej na zajęciach. Ponadto umiejętności doktorantów weryfikowane są w trakcie przebiegu studiów przez samodzielne przygotowanie i prezentację wybranych tematów dotyczących zaawansowanych zagadnień fizyki związanych z przygotowywaną rozprawą. Doktoranci biorą również udział w konferencjach naukowych, gdzie wygłaszane referaty i przedstawione plakaty umożliwiają sprawdzenie ich umiejętności na szerszym forum, co zdaniem doktorantów jest bardzo korzystnym rozwiązaniem.

Zarówno na poziomie uczelnianym jak i wydziałowym w procesie tworzenia wytycznych dotyczących programów, a także samych programów czynnie uczestniczyli jako interesariusze wewnętrzni - uczestnicy studiów III stopnia, co ocenia się pozytywnie.

System oceny zakładanych efektów na studiach podyplomowych jest poprawny. Z realizowanych w roku 2012 jedenastu studiów podyplomowych aż siedem wymaga napisania pracy dyplomowej przed uzyskaniem dyplomu ukończenia. Udostępnione w trakcie wizytacji prace dyplomowe w większości przypadków były prawidłowe. Wykorzystywane formularze oceny pracy dyplomowej są prawidłowe. W formularzu tym ocenia się merytoryczną oraz formalną wartość pracy. Wskazuje się także minimalną liczbę punktów kwalifikujących zaliczenie pracy. Stosowane na Wydziale formularze ocen (wypełniane przez recenzentów niestety z różną dokładnością) mogą być rekomendowane jako wzór dobrych praktyk.

W studiach podyplomowych *efektywność i konkurencyjność przedsiębiorstw* zidentyfikowano prace o dużych walorach praktycznych (np. plan marketingowy oraz prace o charakterze monografii). W jednej z prac nie zidentyfikowano żadnych wniosków praktycznych. Prace dyplomowe były w niektórych przypadkach prowadzone przez dwóch opiekunów – jedna osoba pracownik naukowo-dydaktyczny, jedna osoba z praktyki. Do prac dołączono stosunkowo wyczerpujące recenzje.

W zakresie studium *rachunkowość i rewizja finansowa* tematyka prac była ściśle dostosowana do zakładanych efektów kształcenia. Recenzje przygotowywano według przyjętych formularzy, uwagi w niektórych recenzjach były bardziej wnikliwie, ale występowały także recenzje bardzo zdawkowe.

Dla części studiów podyplomowych (*mechanizmy funkcjonowania strefy euro, zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej*, a także *prawo, ekonomia i zarządzanie w działalności gospodarczej*) świadectwo ukończenia studiów podyplomowych było wydawane na podstawie zdanych egzaminów i zaliczeń, z których ocenę w dużym stopniu warunkowała obecność na zajęciach. Studia *zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej* kończyły się testowym egzaminem pisemnym i wymogiem minimum 80% obecności na zajęciach. Takie rozwiązanie zaliczenia przedmiotów i ukończenia studiów zostało zaakceptowane przez instytucje współpracującą (Ministerstwo Zdrowia), ale może jednak budzić wątpliwości – sama obecność nie świadczy o tym, że zakładany efekt został uzyskany. Specyficzne rozwiązania dotyczą Letniej Szkoły Nauk Aktuarialnych, gdzie również wymaga się wyłącznie obecności na zajęciach.

Dokumentacja prowadzonych w bieżącym roku akademickim studiów podyplomowych zawiera stosunkowo przejrzysty system oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia na tych studiach. Najważniejsze informacje są także udostępnione dla słuchaczy studiów podyplomowych na stronach internetowych Wydziału. Przedmiotowe kryterium należy uznać za osiągnięte w stopniu pełnym.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Określono efekty kształcenia dla studiów III stopnia. Konieczne jest ich dalsze doskonalenie i wyeliminowanie wskazanych w raporcie niesprawności.

Program studiów doktoranckich na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW ocenić należy pozytywnie. Przygotowuje on zarówno do pracy o charakterze badawczym, rozwija umiejętności z zakresu metodyki i metodologii prowadzonych badań naukowych, jak i kompetencji społecznych. Pozytywnie także ocenić można działania jednostki w zakresie zaangażowania doktorantów do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych oraz w zakresie wsparcia ze strony Wydziału Nauk Ekonomicznych w przygotowaniu publikacji naukowej.

3.2) Efekty kształcenia, wiedzy, umiejętności i kompetencji są prawidłowo określone dla poszczególnych studiów podyplomowych. Różnorodność oferty studiów podyplomowych (studia „zamawiane”, studia dofinansowywane, studia koordynowane przez instytucje, studia międzywydziałowe) uzasadnia odmienne formułowanie sylwetek absolwentów i zestawów efektów. Zakładane w ramach tych studiów umiejętności umożliwiają zdobycie konkretnych kompetencji, w tym w odniesieniu do studiów zamawianych także uprawnień aktuarialisty oraz nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

Uzupełnień wymagają jednak niektóre z elementów w przypadku pojedynczych kierunków – m.in. sylabusy przedmiotów oraz odniesienie w większym stopniu punktacji ECTS do pracy własnej słuchaczy.

3.3) Wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze (pracodawcy) uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia. W odniesieniu do studiów zamawianych ich rola jest dominująca, a w odniesieniu do pozostałych studiów całkowicie wystarczająca. Nieodzowne jest rozwinięcie współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi szczególnie w procesie ich osiągania oraz weryfikacji, a także oceny jakości kształcenia. Konieczne jest również pełne sformalizowanie działań w tym zakresie.

3.4) Wydział Nauk Ekonomicznych w sposób prawidłowy i wyczerpujący stosuje system ECTS w odniesieniu do prowadzonych studiów podyplomowych. Elementem, który wymaga jednak uzupełnień jest odniesienie w większym stopniu punktacji ECTS do pracy własnej słuchaczy.

3.5) System oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia dla studiów I, II i III stopnia oraz studiów podyplomowych jest stosowany, choć w różnym stopniu. Zaleca się weryfikację przyjętych efektów kształcenia w zestawieniu studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Pozytywnie można ocenić sposób weryfikacji osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia na studiach III stopnia. Pewne niesprawności zidentyfikowano na studiach podyplomowych (obecność na zajęciach jest podstawą zaliczenia studium). Konieczne jest dopracowanie metod weryfikacji efektów częściowych.

Zarówno system oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia, jak i udział uczestników studiów III stopnia jako interesariuszy wewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia można ocenić pozytywnie.

4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

4.1)

Wydział Nauk Ekonomicznych bada opinię studentów studiów I i II stopnia na temat jakości kadry dydaktycznej. Opinia ta jest składową okresowej oceny pracownika. Dodatkowo, najlepiej ocenieni przez studentów prowadzący otrzymują nagrody finansowe. Osoby najslabiej ocenione przechodzą rozmowy dyscyplinujące, bądź w przypadku powtarzających się złych ocen odsuwani są od prowadzenia zajęć.

Wydział zapewnia wysokokwalifikowaną kadrę dydaktyczną prowadzącą zajęcia na studiach doktoranckich. Są to z reguły samodzielni pracownicy nauki (w pewnym przypadkach adiunkci z dużym doświadczeniem), jak również w pojedynczych przypadkach profesorowie zagraniczni. Odpowiedzialność w zakresie doboru kadry dydaktycznej spoczywa na kierownikach studiów doktoranckich. Ważne jest też, iż program studiów obejmuje również wykłady ogólnouczelniane. Mankamentem jest brak systemowego elementu oceny efektów realizacji tej polityki (np. poprzez ankiety oceniające wykładowców przez doktorantów). Jednak doktoranci studiów stacjonarnych stwierdzili, iż mają możliwość zgłaszania swoich uwag dotyczących programu studiów.

Zasady odbywania praktyk dydaktycznych na studiach III stopnia określa Regulamin studiów doktoranckich na UW przyjęty Uchwałą nr 494 Senatu UW z dnia 18 kwietnia 2012 r. oraz Regulaminy Stacjonarnych oraz Zaocznych Studiów Doktoranckich na Wydziale Nauk Ekonomicznych zmienione Uchwałą Rady Wydziału z dnia 20 czerwca i 19 września 2012 r. Informacje uzyskane zarówno podczas rozmów z doktorantami jak i przedstawicielami Wydziału wskazują, że przydział zajęć jest zgodny z dziedziną własnej specjalizacji doktoranta, uwzględnia jego potrzeby oraz ograniczenia (np. czasowe) i ma na celu utrzymanie odpowiedniego poziomu oferty dydaktycznej dla studentów. Doktoranci są formalnie przypisani do określonej Katedry (Zakładu), w jakiej pracuje opiekun naukowy/promotor, z którym technicznie i merytorycznie uzgadniają planowane zajęcia. Obowiązujące na Wydziale NE zasady w zakresie przydziału praktyk dydaktycznych dla doktorantów można ocenić pozytywnie. Korzystnym rozwiązaniem jest również możliwość zwolnienia z odbywania praktyk w sytuacji, gdy doktorant jest zatrudniony w charakterze nauczyciela akademickiego, a także ewentualnego zwiększenia wymiaru godzin dydaktycznych z równoczesnym przydzieleniem wynagrodzenia. Uczestnicy studiów III stopnia na Wydziale Nauk Ekonomicznych podczas rozmów pozytywnie ocenili także fakt, iż warunkiem samodzielnego prowadzenia przez doktoranta zajęć dydaktycznych jest zaliczenie kursów rozwijających umiejętności dydaktyczne doktorantów i pozytywna ocena przynajmniej jednego semestru praktyk.

Zasady doboru kadry naukowo - dydaktycznej do potrzeb wynikających z prowadzonego kształcenia i badań naukowych realizowanych przez doktorantów oceniane są przez uczestników studiów III stopnia jako zadowalające. Uczestnicy studiów III stopnia podkreślali również, iż liczba nauczycieli akademickich zaangażowanych w proces dydaktyczny jest adekwatna do liczby jego uczestników. Stosunek liczby doktorantów do liczby pracowników samodzielnich gwarantuje właściwą opiekę i nadzór merytoryczny nad prowadzonymi pracami.

Dobór kadry, osób prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych, jest prawidłowy. Prowadzone zajęcia są w zasadzie zgodne z kwalifikacjami naukowymi i dydaktycznymi. Udział praktyków w realizacji zajęć na studiach podyplomowych (zajęcia praktyczne, dyskusja szczegółowych przykładów) jest wystarczający.

Reasumując można stwierdzić, że Wydział zapewnia kadre naukowo-dydaktyczną stosowną do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności naukowej, dydaktyczne zarówno na studiach I, II i III stopnia oraz na studiach podyplomowych. Polityka kadrowa prowadzona na studiach doktoranckich Wydziału Nauk Ekonomicznych UW jest zadowalająca.

4.2)

Salie dydaktyczne są wystarczające dla organizacji studiów podyplomowych. Wydział Nauk Ekonomicznych UW boryka się z niedoborami powierzchni dydaktycznych, a także z ich rozproszeniem. Dotyczy to zwłaszcza studiów I i II stopnia.

Udostępnione wyniki ankiet ewaluacyjnych przeprowadzanych na Wydziale od 2008, w których oceniano również infrastrukturę Wydziału, pokazują, że w roku akademickim 2011/2012 (po semestrze letnim) studenci i słuchacze studiów doktoranckich stosunkowo nisko ocenili komfort pracy podczas zajęć (ocena 4,9 w skali siedmiostopniowej) oraz wyposażenie sal. Wyraźnie wyżej oceniono dostęp do komputerów i dostęp do internetu (5,3–5,5). Wyniki ankiet wskazują, że ogólnie jakość infrastruktury dydaktycznej Wydziału, oprócz uwag o „wydzielone miejsce do pracy i nauki” (ocena 3,8 w skali siedmiostopniowej),

studenci i słuchacze studiów podyplomowych oceniają pozytywnie. W latach 2008-2012, jak wynika z analizy danych czwartej edycji Ogólnouniwersyteckiej Ankiety Oceniającej Jakość Kształcenia na UW (badanie przeprowadzone 31.05-31.07.2012), następuje stopniowa poprawa jakości infrastruktury dydaktycznej Wydziału Nauk Ekonomicznych, w tym wyposażenia sal, nie poprawił się jednak komfort pracy podczas zajęć ani dostęp do sieci komputerowej.

Studenci i słuchacze mają nieograniczony dostęp do zasobów bibliotecznych oraz komputerowych. Pewnym problemem są kłopoty lokalowe jednostki, co oznacza brak wystarczającej liczby miejsc do pracy własnej doktorantów.

Warunki lokalowe, jakimi charakteryzuje się powierzchnia użytkowana przez WNE na cele dydaktyczne i badawcze stanowi niewątpliwie znaczne ograniczenie dla jednostki. Z drugiej strony warto zwrócić uwagę, że Wydział współpracuje z producentami i dystrybutorami oprogramowania, dzięki czemu w procesie dydaktycznym wykorzystuje szereg pakietów statystycznych, ekonometrycznych, księgowych, itp. Wydział korzysta także ze wsparcia Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji w prowadzeniu zajęć e-learningowych (platforma Moodle, sprzęt i oprogramowanie).

Niektóre przedsiębiorstwa, z którymi współpracuje akredytowana jednostka udostępniają swoją bazę (np. w ramach prowadzonych praktyk studenckich) oraz oprogramowanie. Należy jednak zauważyć, że są to stosunkowo nieliczne przypadki. Udział interesariuszy zewnętrznych w zapewnieniu dostępu do bazy o najwyższych standardach dydaktycznych i naukowych, w tym nowoczesnych laboratoriów, zaawansowanych technologii związanych z realizowanym kształceniem i badaniami naukowymi należy zatem ocenić jako istotny ale wymagający pogłębiania i rozszerzania.

4.3)

Wydział jako część Uniwersytetu Warszawskiego realizuje tylko część ogólniejszej polityki finansowej Uczelni i dostosowuje się w tym zakresie nie tylko do przepisów wynikających z odpowiednich ustaw (w tym głównie do Ustawy o szkolnictwie wyższym, Ustawy o finansach publicznych) ale i do postanowień wewnątrzuczelnianych (uchwał Senatu, rozporządzeń Rektora).

Cechą szczególną gospodarki finansowej UW jest jednak znaczna decentralizacja decyzji w zakresie finansów. Wydział ma swój budżet, corocznie uchwalany przez Radę Wydziału. Ma wyodrębnione środki finansowe na odpowiednich subkontach.

Zasadniczą cechą polityki finansowej Wydziału jest finansowanie określonych, wyodrębnionych przedsięwzięć odpowiednio z dochodów uzyskanych za nie (opłat) lub z dotacji (subwencji) na nie przeznaczonych. Tym samym proces dydaktyczny jest finansowany ze środków uzyskanych na jego realizację, a proces naukowy i badania ze środków na nie przeznaczonych. Dodatkowo, poszczególne projekty naukowe, studia podyplomowe i studia doktorskie zaoczne mają wyodrębnione budżety. Budżet wydziału proponuje dziekan, konsultując go z Komisją ds. budżetowych, zatwierdza go Rada Wydziału. Wcześniej Dziekan składa sprawozdanie z wykonania budżetu poprzedniego okresu.

Poza opisanym mechanizmem i przykładami działań projakościowych funkcjonuje system stypendialny.

WNE prowadząc gospodarkę finansową w ramach przyznanych przepisami prawa uprawnień podejmuje również działania, które zmierzają do poprawy jakości kształcenia. Oceniając działania projakościowe związane z zaangażowaniem finansowym własnych środków podejmujemy można stwierdzić, że są one wielokierunkowe dotyczą, bowiem

zarówno interesariuszy (pracowników, studentów studiów I i II stopnia, doktorantów) oraz warunków kształcenia. Są one zróżnicowane merytorycznie (dotyczą wszystkich form kształcenia, także realizacji zajęć w j. obcych, ale nagród za szczególne osiągnięcia dydaktyczne), mają charakter systemowy i co godne szczególnego odnotowania są stale praktykowanymi sposobami finansowania tych przedsięwzięć dotyczących kształcenia, które mogą wpływać na jego jakość.

Ocena tych działań podejmowanych przez Władze Wydziału wypada jednoznacznie pozytywnie. Należy jednoznacznie podkreślić nie tylko sam fakt podejmowania takich przedsięwzięć w szczególnie trudnym okresie funkcjonowania Wydziału i Uniwersytetu, ale przede wszystkim determinację i konsekwencje w ich podejmowaniu i realizacji.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Wydział zapewnia kadre naukowo-dydaktyczną stosowną do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności naukowej, dydaktyczne zarówno na studiach I, II i III stopnia oraz na studiach podyplomowych.

Polityka kadrowa prowadzona na studiach doktoranckich Wydziału Nauk Ekonomicznych UW jest zadowalająca.

4.2) Infrastruktura dydaktyczna, jaka dysponuje Wydział spełnia warunki niezbędne do zapewnienia jakości kształcenia na studiach I, II i III stopnia i studiach podyplomowych. Jedynym problemem jest stosunkowo skąpa baza lokalowa.

Dostosowanie infrastruktury dydaktyczno - naukowej do profilu i rozmiarów prowadzonego kształcenia oraz specyfiki realizowanych badań jest ocenione pozytywnie

4.3) Wydział Nauk Ekonomicznych prowadząc gospodarkę finansową w ramach przyznanych przepisami prawa uprawnień podejmuje również działania, które zmierzają do poprawy jakości kształcenia. Oceniając działania projakościowe związane z zaangażowaniem finansowym własnych środków podejmujemy można stwierdzić, że są one wielokierunkowe dotyczą, bowiem zarówno interesariuszy (pracowników, studenci studiów I i II stopnia, doktorantów) oraz warunków kształcenia. Są zróżnicowane merytorycznie (dotyczą wszystkich form kształcenia, także realizacji zajęć w j. obcych, ale nagród za szczególne osiągnięcia dydaktyczne), mają charakter systemowy i co godne szczególnego odnotowania są stale praktykowanymi sposobami finansowania tych przedsięwzięć dotyczących kształcenia, które mogą wpływać na jego jakość.

Ocena tych działań podejmowanych przez Władze Wydziału wypada jednoznacznie pozytywnie. Należy jednoznacznie podkreślić nie tylko sam fakt podejmowania takich przedsięwzięć w szczególnie trudnym okresie funkcjonowania Wydziału i Uniwersytetu, ale przede wszystkim determinację i konsekwencje w ich podejmowaniu i realizacji.

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Wydział prowadzi badania naukowe w obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych (ekonomia i finanse) związanych z oferowanymi studiami, a wyniki tych badań oraz najnowsze osiągnięcia nauki w danym obszarze wykorzystuje w procesie kształcenia.

Stwarza to doktorantom warunki do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, a studentom umożliwia udział w badaniach przez nią prowadzonych.

Dyscypliny naukowe w ramach, których pracownicy podejmują badania naukowe są wystarczająco powiązane z tematyką zajęć dydaktycznych. Dotyczy to wszystkich rodzajów i form kształcenia. Kwalifikacje pracowników Wydziału potwierdzone publikacjami są wystarczające dla zapewnienia realizacji zakładanych efektów kształcenia. Dobrym uzupełnieniem wiedzy naukowej pracowników dydaktycznych prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych jest ich działalność ekspercka w sektorze prywatnym i sektorze publicznym poza Uczelnią.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż Wydział charakteryzuje się bardzo dobrym poziomem naukowym badań w obszarach związanych z oferowanymi studiami III stopnia (dziedzina nauki ekonomiczne, dyscyplina Ekonomia). Wydział posiada kategorie A w ocenie parametrycznej. Stworzone są warunki do prowadzenia badań naukowych. Odzwierciedlone to jest bardzo dużą liczbą projektów badań własnych realizowanych przez doktorantów, w tym prawie 20 projektów finansowanych przez NCN, jak również udziałem doktorantów w projektach badawczych Wydziału. Uwaga ta dotyczy jednak przede wszystkim doktorantów studiów stacjonarnych.

Uczestnicy studiów III stopnia Wydziału Nauk Ekonomicznych w ramach swojej pracy naukowo – badawczej angażowani są do współpracy w tworzonych na wydziale zespołach badawczych, co zdaniem doktorantów zasługuje na ocenę pozytywną. Uzyskane podczas rozmów informacje potwierdzają, że wraz z rozpoczęciem roku akademickiego i uruchomieniem studiów doktoranckich rozpoczęła się współpraca pomiędzy doktorantami, a realizującą projekty badawcze kadrą naukowo-dydaktyczną Wydziału. Uczestnicy studiów III stopnia podkreślali, że mają możliwość zdobywać przy tym wiedzę, nowe umiejętności i kompetencje związane z tematyką realizowanej pracy doktorskiej. Doktoranci wskazali także, że jednostka wspiera prowadzenie samodzielnych badań naukowych poprzez m. in. umożliwienie korzystania z odpowiedniego oprogramowania, zasobów bibliotecznych i systemu informacji naukowej, sprzętu komputerowego, oraz wsparcie merytoryczne opiekunów/promotorów i pozostałych pracowników naukowych. Zdaniem doktorantów mogą oni również prowadzić badania poza uczelnią, jednakże na razie głównie wskutek samodzielnej aktywności lub przy wykorzystaniu doświadczeń opiekuna naukowego. Natomiast w opinii przedstawicieli władz Wydziału i kierownictwa studiów aktywność naukowa doktorantów jest zadowalająca, choć nie rozkłada się równomiernie, gdyż nie wszyscy doktoranci w jednakowym stopniu prowadzą badania (poza pracą nad doktoratem), co z kolei uczestnicy studiów III stopnia tłumaczą m.in. zaangażowaniem części doktorantów w zewnętrzną działalność zawodową.

Pozytywnie należy ocenić, iż w ostatnich 5 latach doktoranci podjęli łącznie 176 projektów badań własnych (2008 – 40, 2009 – 51, 2010 – 29, 2011 – 34, 2012 - 22) w ramach środków WNE, zrealizowali 18 projektów w ramach tzw. grantów promotorskich finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, uzyskali 2 projekty typu Preludium z NCN, 30 doktorantów brało udział w 28 projektach naukowych, kierowanych przez pracowników WNE. Niektórzy z doktorantów biorących udział w projektach jako wykonawcy po zakończeniu studiów realizuje swoje samodzielne projekty, w tym niektórzy z nich zatrudniają lub planują zatrudnienie kolejnych doktorantów, co przyjmuje się jako korzystne rozwiązanie.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego wyróżniająca

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział prowadzi badania naukowe w obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych (ekonomia i finanse) związanych z oferowanymi studiami, a wyniki tych badań oraz najnowsze osiągnięcia nauki w danym obszarze wykorzystuje w procesie kształcenia. Stwarza to doktorantom warunki do prowadzenia samodzielnych badań naukowych, a studentom umożliwia udział w badaniach przez nią prowadzonych.

Kwalifikacje pracowników Wydziału potwierdzone publikacjami są wystarczające dla zapewnienia realizacji zakładanych efektów kształcenia. Dobrym uzupełnieniem wiedzy naukowej pracowników dydaktycznych prowadzących zajęcia na studiach podyplomowych jest ich działalność ekspercka w sektorze prywatnym i sektorze publicznym poza Uczelnią.

Wydział posiada kategorie A w ocenie parametrycznej. Stworzone są warunki do prowadzenia badań naukowych. Skutkuje to bardzo wysokim poziomem badań naukowych, jak również wysokim umiędzynarodowieniem badań. Udział doktorantów (głównie stacjonarnych) w badaniach naukowych jest bardzo duży.

6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

6.1)

Wydział umożliwia udział doktorantów w realizacji programów międzynarodowych, w których uczestniczy, dokumentacja wskazuje, że udział doktorantów w wymianie międzynarodowej oraz w programach badawczych jest bardzo duży (około 40 osób).

Podczas spotkania studenci ocenili, iż oferta uczelni przyjmujących jest zgodna z profilem naukowym Wydziału. W ramach programu Erasmus w latach 2008-2012 wyjechało 181 studentów, przyjechało 196 studentów. Wydział podejmuje działania mające na celu promocję uczestnictwa w Erasmusie poprzez spotkania z Pełnomocnikiem ds. LLP Erasmus i wymiany międzynarodowej, organizowane przez organizację studencką ESN, dni Erasmusa. Uczestnicy Programu wybierani są przez Komisję ds. Erasmusa, w której jednym z członków jest student. Studenci pozytywnie ocenili dostępność do informacji na temat uczelni przyjmujących, wymagań kwalifikacyjnych i naborze.

W ramach Programu Erasmus studenci mają również możliwość uczestnictwa w praktykach zagranicznych. Z tej możliwości skorzystało w latach 2008-2012, 21 studentów Wydziału.

Wydział oferuje również studentom wyjazdy w ramach programu 'double degree' z uniwersytetami partnerskimi w Budapeszcie (Central European University), Pradze (Uniwersytet Karola), Wiedniu (Uniwersytet Wiedeński) wspierany stypendiami wyjazdowymi przez CEEPUS oraz z uniwersytetami partnerskimi w Belgii (dawniej Louvain-la-Neuve oraz Namur obecnie po połączeniu obu uczelni w jedną Louvain School of Economics). W ramach tych programów w latach 2008-2012 wyjechało 13, a przyjechało 2 studentów.

Wydział ma podpisane również umowy bilateralne z uczelniami zagranicznymi. W ramach takich umów w latach 2008-2012 wyjechało 11, a przyjechał 1 student. Stwarza studentom możliwości uczestnictwa w programach międzynarodowych. Ten aspekt należy ocenić pozytywnie.

6.2)

Wydział Nauk Ekonomicznych umożliwia doktorantom uczestniczenie w zagranicznych formach wsparcia pracy naukowej i dydaktycznej takich jak: udział w międzynarodowych grantach, wymianie bezpośredniej oraz konferencjach zagranicznych, co można ocenić pozytywnie. Niektóre z projektów, np. *Dissettle*, są specjalnie ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji pracowników i doktorantów, organizację wspólnych seminariów oraz przewidują możliwości wspólnego studiowania na dwóch uniwersytetach wchodzących w skład sieci, co uczestnicy studiów III stopnia przyjmują jako korzystne rozwiązania. Ponadto w ostatnich 5 latach 7 doktorantów wyjechało na naukowe stypendium zagraniczne trwające przynajmniej 6 miesięcy, w tym 2 osoby na prestiżowe Stypendium Fullbrighta a inne m.in. na stypendium Dekabana w Wielkiej Brytanii. Pozytywnie także należy ocenić, iż realizacja licznych projektów międzynarodowych przy współdziałaniu uczestników studiów III stopnia przyczynia się do podniesienia ich kwalifikacji oraz do wymiany doświadczeń naukowych i dydaktycznych z innymi naukowcami z czołowych uniwersytetów głównie europejskich. Wydział uczestniczy także w programach wymiany międzynarodowej LLP -Erasmus i Erasmus - Mundus. Programy te mają za zadanie rozszerzyć zakres akademickiego programu nauczania, zapewnić pouczające doświadczenie w środowisku zagranicznym, a także promować współpracę między uczelniami. Niestety w proponowanych programach praktycznie nie uczestniczą doktoranci, pomimo że część umów obejmuje studia III stopnia. Powodem niewielkiego zainteresowania wskazywanym w trakcie spotkania przez uczestników studiów III stopnia jest niejednokrotnie wąska tematyka prowadzonych badań, przynależność do konkretnego zespołu badawczego realizującego granty w ramach jednostki, czy sytuacji rodzinne.

Jednostką uczelnianą, która informuje o możliwościach wyjazdu oraz zagranicznych stypendiach jest Biuro Współpracy z Zagranicą. Doktoranci w większości ocenili funkcjonowanie tej jednostki jako zadowalające. W opinii uczestników studiów III stopnia systematycznie informuje ona o dostępnych możliwościach, koordynuje procedury zgłoszeń, jak również pomaga doktorantom na poszczególnych etapach ich działań zmierzających do skorzystania z możliwości wymiany krajowej lub międzynarodowej.

Ocena działań mających na celu internacjonalizację procesu kształcenia, w tym w zakresie określania efektów i realizacji programu kształcenia, jest wielokierunkowa, zróżnicowana z punktu widzenia zakresu prowadzonych działań. Jej ocena wypada pozytywnie.

6.3)

Jednostka prowadzi bardzo aktywną i szeroko zakrojoną współpracę z krajowymi ośrodkami akademickimi, przedsiębiorstwami, organami administracji publicznej (zarówno samorządowej, jak i rządowej), bankami i organizacjami pracodawców. Wśród podmiotów, z którymi współpracuje Wydział znajduje się szereg różnorodnych firm i instytucji reprezentujących sektor prywatny oraz publiczny, co sprawia, że zarówno zakres jak i formy współpracy są dosyć szerokie i zróżnicowane. Są to m.in. realizowane ekspertyzy, współpraca przy uruchamianiu i prowadzeniu studiów podyplomowych (w tym angażowanie zewnętrznych praktyków jako wykładowców oraz uwzględnianie uwag pracodawców związanych z programami niektórych kierunków), wspólne projekty badawcze, współpraca dydaktyczna, w nieformalnym i dosyć ograniczonym na obecnym etapie zakresie także współpraca przy tworzeniu programów studiów i ocenie efektów kształcenia. Należy podkreślić otwartość akredytowanej jednostki na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, na co wskazywali zarówno studenci, jak i pracodawcy obecni na spotkaniu podczas wizytacji. Na Wydziale regularnie odbywają się także spotkania przedstawicieli

pracodawców ze studentami, które należy uznać za przykład dobrej praktyki. Także zajęcia prowadzone przez praktyków w ramach większości studiów podyplomowych umożliwiają słuchaczom bezpośredni kontakt z pracodawcami.

Mimo sformalizowania wielu działań, podpisanych porozumień czy umów o współpracy oraz planów powołania Rady Pracodawców w relacjach jednostki z otoczeniem zewnętrznym przeważają jednak kontakty nieformalne i bezpośrednie przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego z poszczególnymi pracownikami Wydziału. Według pracodawców obecnych na spotkaniu podczas wizytacji Wydział bardzo szybko i elastycznie reaguje na potrzeby rynku, np. poprzez ofertę studiów podyplomowych. Decyduje o tym m.in. udział praktyków wśród wykładowców oraz wskazane wyżej bezpośrednie kontakty. Pracodawcy sugerowali jednak, aby praktyków włączyć też w większym stopniu w opracowywanie programów studiów oraz procesy ustalania i weryfikacji efektów kształcenia na studiach I-go i II-go stopnia.

Pracodawcy sugerowali także, aby na Wydziale odbywało się więcej spotkań i dyskusji z praktykami, a praca studentów opierała się na projektach czy ćwiczeniach o charakterze aplikacyjnym, co jeszcze bardziej rozwinię ich umiejętności praktyczne. Spotkania z pracodawcami odbywają się na Wydziale, ale zdaniem pracodawców powinno ich być jeszcze więcej. Natomiast pozytywnie odnieśli się do koncepcji powołania Rady Pracodawców i sformalizowania ich dotychczasowej współpracy z Wydziałem w takiej właśnie formie. Ponadto pojawiła się także propozycja wypracowania spójnej i atrakcyjnej prezentacji wszystkich kół naukowych wobec pracodawców oraz przeanalizowanie możliwości wprowadzenia punktacji ECTS za udział studentów w wykładach z pracodawcami.

Warto także podkreślić, że również Biuro Karier bardzo aktywnie współpracuje z Wydziałem, m.in. na terenie Wydziału organizowane są spotkania z pracodawcami, BK współpracuje także z Kołami Naukowymi. Bardzo dobrze należy ocenić także współpracę BK z dziekanatem WNE. Pozytywna ocena współpracy WNE z BK stanowi niezwykle ważny element i czynnik wspierający działania w zakresie np. monitoringu losów absolwentów akredytowanej jednostki oraz poszerzania i pogłębiania współpracy z pracodawcami.

Należy także podkreślić wielopłaszczyznową działalność akredytowanej jednostki na rzecz regionu. Do przykładów takiej działalności należy zaliczyć przede wszystkim takie przedsięwzięcia, jak Festiwal Nauki (w szczególności projekt „Teoria ekonomii w praktyce”), organizowane od 2008 roku warsztaty dla licealistów i spotkania w liceach oraz Uniwersytet Otwarty UW. Do atutów jednostki w kontekście współpracy w otoczeniu społeczno – gospodarczym należy zaliczyć także liczne przykłady działań studenckich kół naukowych, w które zaangażowani są pracodawcy.

Wyżej wymienione przykłady współpracy z otoczeniem społeczno – gospodarczym stanowią tylko pewną część szeroko zakrojonych działań prowadzonych przez Wydział. Stąd też należy stwierdzić, że jednostka współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu osiągnięcia właściwych efektów kształcenia w stopniu pełnym, co wynika zarówno z wysokiej pozycji jednostki w środowisku akademicko-naukowym, bardzo dobrej kadry naukowej, tradycji we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, wysokiej jakości kształcenia oraz wysokiego poziomu absolwentów, którzy są pozytywnie oceniani przez pracodawców. Mimo to warto nadal rozwijać i rozszerzać dotychczasową współpracę z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, co powinno mieć szczególne znaczenie w kontekście tworzenia i funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. W tym celu rekomendowane są następujące działania:

- sformalizowanie i wdrożenie koncepcji (zawartej w dokumencie „Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”) zwiększania udziału pracodawców w procesie budowania wysokiej kultury jakości kształcenia na poziomie Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia m.in. poprzez powołanie Rady

Pracodawców oraz udział przedstawicieli pracodawców w ciałach kolegialnych tworzących WSZJK – np. Wydziałowym Zespole Zapewniania Jakości Kształcenia i/lub Komisji Dydaktycznej),

- wdrożenie systemu pozyskiwania informacji od pracodawców na temat sytuacji zawodowej absolwentów, a w szczególności ich mocnych i słabych stron (ich dokładna identyfikacja pozwoli na prowadzenie skutecznych i efektywnych działań służących ustalaniu i ocenie efektów kształcenia, w tym także ewentualnych działań naprawczych), które będą stanowić uzupełnienie i uszczegółowienie działań odejmowanych w ramach procedury monitoringu losów absolwentów prowadzonej przez Biuro Karier,

- włączenie w procesy budowania wysokiej kultury jakości kształcenia absolwentów Wydziału.

Podsumowując można stwierdzić, że Wydział ma bardzo rozległą współpracę międzynarodową, jest zaangażowany w kilkadziesiąt projektach badawczych, w których uczestniczy kilkaset uczelni. W tym zakresie może stanowić wzór dla wielu polskich uczelni. Również ocena współpracy krajowej jest wysoka.

6.4)

Pracownicy Wydziału Nauk Ekonomicznych uczestniczą (jak wynika z Raportu Samooceny) w wielu projektach międzynarodowych. W roku 2012 realizowano osiem takich projektów, w niektórych uczestniczyli studenci i doktoranci. Udział w tych projektach pozwala wymieniać doświadczenia naukowe i dydaktyczne, a realizacja niektórych projektów miała na celu m.in. podniesienie jakości kształcenia.

Wydział Nauk Ekonomicznych współpracował od roku 2006 z trzynastoma instytucjami z otoczenia. W zakresie organizacji studiów podyplomowych współpraca obejmowała następujące instytucje:

- **Ministerstwo Zdrowia**, studia *Zarządzanie ryzykiem w opiece zdrowotnej*;
- **PARP**, program studiów *Zarządzanie rynkiem i kontrola zarządcza*;
- **NBP**, współpraca przy realizacji studiów *Mechanizmy funkcjonowania strefy Euro*;
- **RAKS sp.z o.o.**, współpraca w zakresie programów na studiach *Rachunkowość i rewizja finansowa*;
- **Spółka Doradztwa Podatkowego Ożóg**, współpraca przy studiach *Sprawozdawczość finansowa, analiza i interpretacja*.

Badania i prace eksperckie podejmowane przez pracowników Wydziału przyczyniają się do pogłębienia wiedzy praktycznej, która jest wykorzystywana dla *case study*. Dotychczasowa współpraca umożliwia lepsze dopasowanie programów studiów do potrzeb rynku pracy.

Należy podkreślić, że Wydział Nauk Ekonomicznych działa na rzecz rozwoju Warszawy i Mazowsza głównie poprzez zapewnienie solidnego wykształcenia absolwentów. Wydział uczestniczy także w organizowanym od 2007 roku festiwalu nauki projekt *Teoria ekonomii w praktyce*. Pracownicy Wydziału uczestniczą także w przygotowywaniu warsztatów z zakresu ekonomii eksperymentalnej dla licealistów oraz promują wiedzę ekonomiczną w liceach mazowieckich, a także prowadzi zajęcia w ramach uniwersytetu otwartego UW. W Raporcie Samooceny niestety nie wykazano tematów projektów realizowanych przez pracowników w ramach współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego i Urzędem Miasta stołecznego Warszawy. Wiedza ekspercka pracowników Wydziału powinna być wykorzystywana przez te instytucje na rzecz rozwoju regionu i miasta.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

6.1) Wydział umożliwia studentom oraz uczestnikom studiów III stopnia udział w programach międzynarodowych, jak również udział doktorantów w projektach badawczych poza Wydziałem Nauk Ekonomicznych. Można jednoznacznie stwierdzić, że udział doktorantów w wymianie międzynarodowej oraz w programach badawczych jest bardzo duży

6.2) Wydział Nauk Ekonomicznych umożliwia doktorantom uczestniczenie w zagranicznych formach wsparcia pracy naukowej i dydaktycznej takich jak: udział w międzynarodowych grantach, wymianie bezpośredniej oraz konferencjach zagranicznych, co można ocenić pozytywnie. Podejmowane działania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia, należy ocenić pozytywnie.

6.3) Wydział ma bardzo rozległą współpracę międzynarodową, jest zaangażowany w kilkadziesiąt projektach badawczych, w których uczestniczy kilkaset uczelni. W tym zakresie może stanowić wzór dla wielu polskich uczelni. Również ocena współpracy krajowej jest wysoka.

6.4) Wydział współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu osiągania właściwych efektów kształcenia w stopniu pełnym. Mimo to warto nadal rozwijać i rozszerzać dotychczasową współpracę z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, co powinno mieć szczególne znaczenie w kontekście osiągania właściwych efektów kształcenia.

7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

7.1)

Opiekę naukowo – dydaktyczną Wydziału Nauk Ekonomicznych wobec doktorantów można ocenić pozytywnie.

Przydział merytoryczny opiekunów naukowych wynika bezpośrednio z obszaru badawczego, którym zajmuje się uczestnik studiów III stopnia, co przyjmuje się za prawidłowe rozwiązanie. Zdaniem doktorantów za korzystne, można uznać, iż kandydat na studia doktoranckie sam wybiera opiekuna naukowego kierując się zbieżnością swoich zainteresowań badawczych z profilem specjalizacji opiekuna, a następnie wspólnie z potencjalnym opiekunem ustalają ramy dla projektu doktorskiego. Za pozytywne dla uczestników studiów III stopnia można także przyjąć, że po ewentualnym przyjęciu na studia doktoranckie doktorant ma prawo bez uzasadnienia zmienić opiekuna naukowego. Doktoranci podkreślali również, że współpraca pomiędzy doktorantem a promotorem opiera się na dobrych obyczajach obowiązujących w środowiskach akademickich, natomiast jej ramy formalne określa regulamin studiów doktoranckich. Podkreślają również korzystną relację mistrz-uczeń w kontekście prowadzonych wspólnie badań oraz swobodny kontakt z opiekunem.

W ramach zajęć objętych programem studiów, istnieje także możliwość korzystania z konsultacji oraz dyżurów pracowników naukowych. Uczestnicy studiów III stopnia pozytywnie ocenili proponowany system konsultacji twierdząc, iż spotkania z pracownikami

naukowo – dydaktycznymi odbywają się w czasie, miejscu i formie ustalonej i podanej do wiadomości doktorantów z odpowiednim wyprzedzeniem, a w przypadku doktorantów studiów niestacjonarnych przewidziane są w terminach nie kolidujących z ich obowiązkami zawodowymi.

Doktoranci studiów stacjonarnych pozytywnie ocenili pracę Kierownika Studiów Doktoranckich oraz obsługi administracyjnej, zaznaczając otwartość, elastyczność oraz gotowość do pomocy pracowników odpowiadających za studia doktoranckie. Ponadto uczestnicy studiów III stopnia wyrazili korzystną opinię na temat sposobu komunikacji poprzez stronę internetową oraz listę mailingową ze strony jednostki. Niestety na spotkaniu nie byli obecni uczestnicy studiów niestacjonarnych.

Prawa i obowiązki uczestników studiów III stopnia na Wydziale Ekonomicznym określa Regulamin stacjonarnych studiów doktoranckich oraz Regulamin zaocznych studiów doktoranckich z ekonomii „Gospodarka i Rynek” o specjalności Instytucje Finansowe i Strategie Gospodarcze Firm na Wydziale nauk Ekonomicznych. Większość zawartych w regulaminach uprawnień i obowiązków doktoranta czy wydziału można ocenić pozytywnie, z zastrzeżeniem jednak poniższych kwestii.

W sprawach nieuregulowanych w pkt. 14 Regulaminu studiów stacjonarnych zawarte jest odwołanie do ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym z 18 marca 2011 r. oraz odpowiednich rozporządzeń. W żadnym z punktów natomiast nie występuje wskazanie Regulaminu studiów doktoranckich obowiązującego w Uniwersytecie Warszawskim, wprowadzonego Uchwałą nr 494 Senatu UW z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie *uchwalenia Regulaminu Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Warszawskim*.

Powyższe rozwiązanie przyjmuje się jako nieprawidłowe. Zgodnie z Art. 160. 1. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym - organizację i tok studiów oraz związane z nimi prawa i obowiązki doktoranta określa regulamin studiów, który według Art. 161. 1. uchwała senat uczelni, co najmniej na pięć miesięcy przed początkiem roku akademickiego. Powyższe zapisy nie wykluczają tworzenia zasad wydziałowych, nie mogą być jednak one sprzeczne z przepisami zawartymi w aktach wyższych. Nie istnieje np. możliwość ograniczania praw doktorantów poprzez wskazywania przedłużania studiów doktoranckich tylko o 1 rok, jeśli wyższe akty prawne dopuszczają inne rozwiązania. Zaleca się szczegółową weryfikację Regulaminu studiów stacjonarnych wraz z uwzględnieniem ewentualnej zmiany nazwy dokumentu oraz poprawę zasad wydziałowych tak, aby w pełni były one spójne z Regulaminem studiów doktoranckich obowiązującym w Uniwersytecie Warszawskim.

Podobne nieprawidłowe rozwiązania przyjęte zostały również w Regulaminie zaocznych studiów doktoranckich z ekonomii „Gospodarka i Rynek” o specjalności Instytucje Finansowe i Strategie Gospodarcze Firm na Wydziale nauk Ekonomicznych UW. Dodatkowo regulamin zawiera sformułowanie, iż w punktach ramowego regulaminu mają zastosowanie akty prawne z 2006 r. Zaleca się szczegółową weryfikację Regulaminu zaocznych studiów wraz z koniecznym uwzględnieniem zmiany nazwy dokumentu oraz aktualizację zasad wydziałowych tak, aby w pełni były one spójne z Regulaminem studiów doktoranckich obowiązującym w Uniwersytecie Warszawskim i znowelizowaną w 2011 r. ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Funkcjonujący w jednostce systemu opieki Materialnej dla doktorantów można ocenić pozytywnie.

Stypendia doktoranckie regulowane są Zarządzeniem nr 37 Rektora UW z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przyznawania stypendiów doktoranckich na

Uniwersytecie Warszawskim. Z uwagi, iż stypendium doktoranckie przydziela rektor, środki na stypendia rozdysponowywane są na poziomie uczelnianym, co przyjmuje się jako rozwiązanie poprawne. Większość doktorantów w ramach jednostki otrzymuje stypendium doktoranckie. Fakt ten oceniony został przez uczestników studiów III stopnia bardzo pozytywnie. Kwoty przydzielane doktorantom oraz czas, w jakim wypłacane jest stypendium są zgodne z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Na pozytywną ocenę według uczestników studiów III stopnia zasługują również przejrzyste kryteria przydziału stypendium doktoranckiego oraz zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych, wprowadzonego wskutek nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zasady przyznawania zwiększenia stypendiów doktoranckich określa Regulaminu trybu przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na Uniwersytecie Warszawskim wprowadzony zarządzeniem nr 2 Rektora z dnia 11 stycznia 2012 r.

Obok stypendium doktoranckiego elementem wsparcia finansowego dla doktorantów są świadczenia pomocy materialnej. Zarówno Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla doktorantów Uniwersytetu Warszawskiego wprowadzony Zarządzeniem nr 34 Rektora UW z dnia 21 września 2011 r. jak i zmiana regulaminu wprowadzona Zarządzeniem nr 42 Rektora UW z dnia 19 października 2011 r. są zgodne z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Komisje stypendialne są powoływane i funkcjonują na podstawie zgodnych z prawem, czytelnych i powszechnie znanych procedur, a także prowadzą pełną i przejrzystą dokumentację. Zasady i procedury stosowane w powyższym zakresie są prawidłowe. Decyzje spełniają wymogi art. 107 Kodeksu postępowania administracyjnego, zgodnie z art. 207 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Doktoranci pozytywnie oceniają możliwość uzyskania wsparcia finansowego na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych ze środków wydziałowych, jak również włączenie uczestników studiów III stopnia do systemu przydziału nagród na takich samych zasadach, jakie obowiązują pracowników Wydziału.

System opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej uwzględnia potrzeby doktorantów niepełnosprawnych. Uniwersytet Warszawski deklaruje otwartość na przyjęcie niepełnosprawnych kandydatów. Zarówno doktoranci jak i studenci mogą liczyć na pomoc Biura ds. osób niepełnosprawnych, które przekazuje informacje dotyczące możliwych form pomocy, tj. konsultacji psychologa oraz lekarza psychiatry, skorzystania z usług tłumacza języka migowego czy asystentów sportowych, pomoc w dostosowaniu miejsca w domach studenckich oraz specjalnie przygotowywanych lektoratów językowych oraz kursów komputerowych.

W spotkaniu z Zespołem Oceniającym brało udział 9 osób. Studenci obecni na spotkaniu bardzo pozytywnie oceniają system opieki naukowej. Swoje zainteresowania mogą rozwijać poprzez działalność kół naukowych. Wsparcie naukowe zapewniane przez Wydział należy ocenić pozytywnie.

Pozytywnie oceniona została opieka dydaktyczna. Prowadzący na pierwszych zajęciach informują o zasadach obowiązujących na ich przedmiotach, tj. formie i terminie zaliczeń, zakresie i tematyce materiału objętego egzaminem, ew. zwolnieniach z egzaminu, formach odrabiania zajęć (nieobecności). Podawane są godziny konsultacji i dyżurów, kontakt telefoniczny i mailowy, a także sylabus i literatura przedmiotu. Sylabusy dostępne są w systemie USOS. Studenci ocenili kadrę jako zaangażowaną, rzetelną, odpowiednio przygotowaną i dobraną do prowadzenia zajęć. Studenci pozytywnie wypowiedzieli się o

indywidualizacji procesu kształcenia poprzez szeroką gamę przedmiotów obieralnych. Za szczególnie cenne uznali studenci możliwość samodzielnego kształtowania planu zajęć.

Podczas spotkania studenci pozytywnie ocenili wybór promotorów, jak i swobodę tematyki pracy.

Studenci pozytywnie wypowiedzieli się o administracji Uczelni, która w ich ocenie jest odpowiednio przygotowana oraz cechuje się odpowiednim podejściem. Wyróżniająco w ocenie obecnych działają Władze Dziekańskie, które są dostępne dla studentów, szybko rozpatrują wnioski i podejmują działania. Pozytywnie oceniono zasoby i funkcjonowanie biblioteki. Pozytywnie wypowiedziano się na temat systemu USOS. Studenci docenili zmiany zachodzące w systemie, które w ich ocenie ułatwiają proces administracyjny.

Studenci pierwszego roku podpisywali umowę z Uczelnią dotyczącą usług edukacyjnych. Warto, by studentom został wyjaśniony cel podpisywania takiej umowy i jej treść.

Akty prawne w zakresie pomocy materialnej są tworzone z poszanowaniem opinii studentów zgodnie z art. 174 ust. 2 oraz 186 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego jest dokumentem dość szczegółowym, a jego zapisy nie budzą zastrzeżeń.

Studenci nie mieli zastrzeżeń do terminowości wypłacania stypendiów i trybie przyznawania świadczeń. Pozytywnie należy ocenić zaangażowanie studentów w uczestnictwie w procesie informowania na temat pomocy materialnej. Reprezentanci studentów w komisji stypendialnej są dostępni podczas dyżurów, które odbywają się 2 razy w tygodniu. Dzięki temu możliwy jest dostęp do aktualnych informacji w tym zakresie.

Obecni na spotkaniu pozytywnie ocenili obiekty Uczelni takich jak sale wykładowe, Biblioteka, obiekty sportowe. Studenci pozytywnie odnieśli się do punktów gastronomicznych, ksero. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym zgłosili uwagi dotyczące opłat za korzystanie z domów studenckich, które w ich ocenie nie są adekwatne do standardów. Budynki Wydziału są częściowo dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Brakuje rozwiązań dla osób z niepełnosprawnością słuchu lub wzroku. Budynek wyposażony jest w windy, podjazdy, co jest pomocne dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Studenci mają możliwość oceny powyższych elementów poprzez ankietę na temat jakości kadry dydaktycznej po zakończeniu każdego cyklu zajęć oraz poprzez ankietę ogólnouniwersytecką. Ankieta oceniająca nauczycieli akademickich w ocenie obecnych na spotkaniu przynosi różne rezultaty. Studenci znają wyniki najlepiej ocenionych, co jest przydatne w wyborze zajęć obieralnych i promotorów. Należy ocenić to pozytywnie. Ankieta ogólnouniwersytecka, badająca wiele elementów funkcjonowania Uniwersytetu, jak administracji, USOS, obiegu informacji, bazy dydaktycznej, wsparcia naukowego, ogólnej oceny jakości kształcenia jest ankietą bardzo obszerną, co może zniechęcić do jej wypełniania. Ponadto, ostatnie takie badanie odbyło się w 2010 roku. Warto poszukiwać nowych mechanizmów badania poziomu zadowolenia studentów z wymienionych aspektów, jak na przykład poprzez cykliczne rozmowy kolegium dziekańskiego ze studentami.

7.2)

Wydział nie posiada unormowanego trybu postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji konfliktowej z udziałem doktorantów. Uczestnicy studiów III stopnia wskazali, iż w praktyce osobiście składają skargi, która następnie rozpatrywana jest przez Kierownika studiów doktoranckich lub Władze Wydziału w celu próby polubownego jej rozwiązania. Z punktu widzenia doktorantów ta droga postępowania jest zrozumiała i przynosi wymierne

efekty. W opinii władz Wydziału problemy i skargi można także zgłaszać na piśmie w formie podania, składanego osobiście w dziekanacie w godzinach pracy dziekanatu lub wrzucając do skrzynki na podania przy dziekanacie. Odpowiedni prodziekan może podjąć decyzje indywidualne lub przeprowadzić trójstronne rozmowy z doktorantem i wykładowcą. W sytuacji niekorzystnych rozstrzygnięć dziekana, doktorant może szukać wsparcia u rzecznika akademickiego, (ombudsmana), który prowadzi dalsze mediacje pomiędzy stronami, Przyjęte rozwiązania można ocenić pozytywnie, natomiast zaleca się zmianę polityki informacyjnej, tak aby uczestnicy studiów doktoranckich mieli wiedzę na temat ewentualnych możliwości postępowania.

Prawo studentów i doktorantów do uczestniczenia w posiedzeniach komisji dyscyplinarnych zostało spełnione, a ich udział w posiedzeniach odbywa się na zasadach partnerskich.

Zgodnie z zapisami ustawowymi w Uczelni funkcjonuje Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów oraz Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna ds. Studentów. Studenci obecni na spotkaniu stwierdzili, iż w przypadku występowania sytuacji konfliktowych zwracają się, w zależności od sytuacji, do prowadzącego zajęcia, opiekuna roku, samorządu studenckiego lub do kolegium dziekańskiego. Działania prodziekana ds. studenckich oceniono pozytywnie. W sprawach indywidualnych studenci mogą na jego cotygodniowym dyżurze zgłosić problem. Z powodu dużego zainteresowania wśród studentów samorząd WNE UW wspomaga organizację kolejki na ten dyżur w postaci listy zamieszczonej w internecie. Problemy i skargi można także zgłaszać na piśmie w formie podania, składanego osobiście w dziekanacie w godzinach pracy dziekanatu lub wrzucając do skrzynki na podania przy dziekanacie. Ponadto, w Uniwersytecie działa ombudsman, czyli rzecznik akademicki do spraw studenckich i pracowniczych. Ombudsman to osoba niezależna i neutralna, do której studenci i pracownicy mogą zwracać się z prośbą o wsparcie w sprawach dotyczących uczelni. Pomoc rzecznika ma charakter poufny, zainteresowani mogą pozostać anonimowi. Należy te działania ocenić pozytywnie.

7.3)

Samorząd Doktorantów Uniwersytetu Warszawskiego jest zdecentralizowany i funkcjonuje na poziomie uczelnianym wraz z Wydziałowymi Radami Doktorantów. Przedstawiciele doktorantów Wydziału Nauk Ekonomicznych wchodzi w skład samorządowych organów uczelnianych oraz Rady Wydziału. Aktywność samorządu uczelnianego oceniana jest przez pozostałych doktorantów bardzo pozytywnie. Środowisko uczestników studiów III stopnia reprezentowane jest w organach uczelnianych, w których działaniach czynnie uczestniczy. Ponadto przedstawiciele doktorantów opiniują i tworzą własne autorskie projekty aktów prawnych dotyczących doktorantów. Ocena działalności Samorządu jest w pełni pozytywna.

Samorząd studentów zarówno na szczeblu uczelnianym, jak i wydziałowym wywiązuje się ze swoich ustawowych obowiązków. Studentom stwarza się możliwość uczestniczenia w budowie i ewaluowaniu elementów wewnętrznego systemu jakości kształcenia. Są oni członkami gremiów działających na rzecz jakości kształcenia, zapewnione mają również przygotowanie merytoryczne do prac w tych gremiach. Przygotowani studenci stanowią wartościowy wkład w prace Zespołów, a ich głos jest respektowany. Działanie te należy ocenić pozytywnie.

Na Wydziale funkcjonuje 9 kół naukowych: Koło Naukowe Ekonomii Instytucjonalnej UW, Koło Naukowe Ekonomii Międzynarodowej i Equity Research, Koło Naukowe Debaty Ekonomicznej, Koło Naukowe Informatyki Gospodarczej i Analiz Ekonomicznych, Koło Naukowe Strategii Gospodarczej, Koło Naukowe Ekonomii

Eksperymentalnej, Koło Naukowe Statystyki Stosowanej i Ekonometrii, Koło Naukowe Inwestycji i Finansów „Market Wizards”, Koło Naukowe Gospodarowania Nieruchomościami. Dodatkowo, na Wydziale funkcjonuje Centrum Sportu Studenckiego. Podczas spotkania obecny był jeden przedstawiciel kół naukowych, który bardzo pozytywnie ocenił pomoc naukową i finansową. Środki na studencką działalność naukową przydzielane są w jasny sposób przez Zarząd Samorządu Studentów UW, oraz Wydział. Należy ocenić to pozytywnie.

Biuro Karier oferuje warsztaty i szkolenia, które studenci ocenili pozytywnie. Studenci mają możliwość korzystania z płatnych staży i praktyk.

Studenci mają możliwość uczestnictwa w szkoleniach z zakresu praw i obowiązków. Należy ocenić to pozytywnie.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Funkcjonujący w jednostce system opieki naukowej dotyczący studiów I, II oraz III stopnia, w zakresie pomocy dydaktycznej i materialnej można ocenić pozytywnie. Szczególne miejsce zajmują w nim możliwości wsparcia materialnego uczestników studiów III stopnia. W zakresie merytorycznym, korzystna jest opieka pracowników naukowych oraz system konsultacji. Pozytywnie można ocenić pracę Kierownika Studiów Doktoranckich, administracji i sposobu komunikacji z doktorantami poprzez np. listę mailingową i częstego wykorzystywania jej jako jednego z najlepszych narzędzi polityki informacyjnej. Usprawnienia jednak wymagają wydziałowe zasady organizacji studiów doktoranckich zarówno w trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym.

7.2) Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych w jednostce można ocenić pozytywnie, usprawnienia wymaga jednak wypracowanie procedury postępowania, która będzie obejmowała nie tylko zdarzenia na linii doktorant – doktorant; doktorant – nauczyciel akademicki.

7.3) Aktywność zarówno Uczelnianego jak i Wydziałowego Samorządu Studentów należy ocenić pozytywnie. Przedstawiciele studentów zaangażowani są w prace wydziałowych komisji, m.in. poprzez uczestnictwo i czynne działania przyczyniające się do pozytywnego rozwoju jednostki

8. Spójność systemu wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, oraz jego zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Przepisy prawne normujące proces zapewnienia jakości w Uniwersytecie Warszawskim można podzielić na bezpośrednio odnoszące się do funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości jak i te o charakterze ogólnym regulujące kwestie związane z odpowiedzialnością organów, procesem kształcenia na studiach I, II, III st. oraz studiach podyplomowych, tworzeniem programów kształcenia, zasadami rekrutacji, określaniem i weryfikacją efektów kształcenia, w tym zasadami dyplomowania, tokiem studiów, oceną nauczycieli akademickich, funkcjonowaniem biura karier, wsparciem studentów, itp.

Zgodnie z §115 Statutu Uczelni „na Uniwersytecie działa system zapewnienia jakości kształcenia”. Stosownie do postanowień cyt. paragrafu wewnętrzny system zapewnienia

jakości został pierwotnie wdrożony uchwałą nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007r. a następnie w związku z reorganizacją systemu zarządzeniem nr 56 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 3 października 2012 r. w sprawie Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia, oraz zarządzeniem nr 76 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 4 grudnia 2012 r. w sprawie systemów zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wydziałach oraz innych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia na Uniwersytecie Warszawskim. Zgodnie z przyjętymi aktami prawnymi System jakości uwzględnia rozwiązania dotyczące zapewniania jakości kształcenia w zakresie:

- 1) zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów nauczania i ich efektów,
- 2) oceniania studentów i doktorantów,
- 3) zapewnienia jakości kadry dydaktycznej,
- 4) monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu zasobów do nauki (m.in. bibliotek, komputerów z dostępem do internetu) oraz środków wsparcia dla studentów i doktorantów (np. opieki naukowej czy doradztwa),
- 5) gromadzenia, analizowania i wykorzystania informacji nt. kształcenia w jednostce z wykorzystaniem m.in. USOS,
- 6) publikowania informacji nt. kształcenia w jednostce.

Zgodnie z postanowieniami cyt. zarządzenia system jakości na wydziałach działa na podstawie odpowiednio uchwały Rady Wydziału, zawierającej opis systemu i konieczne regulacje. Zgodnie z § 2 ust. 1 opis systemu powinien uwzględniać następujące zasady:

- 1) zasadę oparcia systemu jakości na wartościach akademickich zgodnie z przekonaniem, że kluczem do wysokiej jakości kształcenia na UW jest świadome współtworzenie kultury jakości przez wszystkich członków społeczności akademickiej, a uzyskiwanie wysokiej jakości kształcenia nierozzerwalnie wiąże się z autonomią, tradycją i godnością społeczności akademickiej i możliwe jest dzięki osiągnięciu założonych przez nią celów,
- 2) zasadę ścisłego powiązania systemu jakości z misją i strategią UW oraz misją i strategią i koncepcją kształcenia przyjętą przez wydział,
- 3) zasadę świadomego podejmowania działań i ich ciągłego doskonalenia (przy wykorzystaniu cyklicznego przeglądu osiągniętych wyników),
- 4) zasadę przejrzystej struktury systemu i właściwego określenia i rozdzielenia kompetencji ze szczególnym określeniem zaangażowania władz wydziału oraz jednostkowego zespołu zapewniania jakości kształcenia,
- 5) zasadę harmonijnego i zrównoważonego powiązania działań systemu jakości z działaniami w obrębie innych obszarów działalności uczelni i jej jednostek, ze szczególnym uwzględnieniem proporcjonalnego zaangażowania nauczycieli akademickich w dydaktykę, pracę naukową oraz pracę organizacyjną,
- 6) zasadę wykorzystania tradycji, doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie zapewniania wysokiej jakości kształcenia na wydziale,
- 7) zasadę opartego na dialogu współdziałania z przedstawicielami otoczenia społecznego.

Struktura odpowiedzialności w obszarze zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim przebiega w dwóch płaszczyznach, tj. na poziomie Uczelni oraz jednostki organizacyjnej. W zarządzeniu Rektora określone zostały

zasady tworzenia, zakres działania, skład oraz tryb powoływania Uczelnianego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz zespołów zapewnienia jakości kształcenia funkcjonujących w jednostkach organizacyjnych.

Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia na kadencję 2012-2016 został powołany na podstawie zarządzenia nr 69 Rektora Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 63 Rektora UW z dnia 19 października 2012 r. Zadaniem UZJK jest szczególna dbałość o wypełnienie misji i strategii Uniwersytetu w zakresie zapewnienia jakości kształcenia. Jednocześnie zgodnie z §6 zarządzenia Rektora UW z dnia 3 października 2012 r. Uczelniany Zespół podejmuje działania na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na UW. W tym celu w szczególności opracowuje i przedstawia Rektorowi wnioski i projekty dotyczące:

- 1) polityki, określającej cele i strategię zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na UW, zgodnej ze strategią Uniwersytetu;
- 2) ogólnouczelnianych procedur zapewniania jakości kształcenia,
- 3) zasad tworzenia systemów zapewniania jakości kształcenia na wydziałach i w innych jednostkach organizacyjnych UW, kształcących studentów.

W celu realizacji ww. zadań Uczelniany Zespół corocznie (począwszy od 2009 r.) opracowuje formularz sprawozdania z oceny własnej dla jednostek organizacyjnych UW, wskazując w nim termin sprawozdania oraz zakres ewaluacji. W wyniku analizy sprawozdań formułowane są przez Uczelniany Zespół propozycje działań na rzecz jakości kształcenia, które powinny być podejmowane zarówno na poziomie jednostek organizacyjnych jak i centralnym.

Działania normatywne na Wydziale Nauk Ekonomicznych odnoszące się bezpośrednio do obszaru zapewniania jakości kształcenia zostały już podjęte w 2002 r., tj. uchwała nr 1/2002 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych UW w sprawie zarządzania jakością kształcenia z dnia 13 lutego 2002 r., w którym powierzono bieżące zarządzanie jakością kształcenia Komisji Dydaktycznej. Następnie uchwałą nr 8/2008 Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych UW z dnia 18 czerwca 2008 r. określone zostały zasady i procedury kontroli jakości procesu dydaktycznego. Zgodnie z § 2 ww. uchwały celem zasad i procedur kontroli jakości procesu dydaktycznego jest zapewnienie i doskonalenie jakości kształcenia. Realizacja celu następuje w szczególności poprzez:

- 1) przegląd organizacji studiów i procesu kształcenia, w tym programów, planów studiów, obsady zajęć i treści sylabusów,
- 2) okresową ocenę nauczycieli akademickich, której dokonuje się na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) prowadzenie wśród studentów i doktorantów badań ankietowych dotyczących prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz analizę wyników tych badań,
- 4) hospitację zajęć dydaktycznych prowadzonych na Wydziale,
- 5) ustalenie i przestrzeganie przejrzystego i spójnego systemu oceniania studentów i doktorantów.

Zdecydowaną rolę w tym zakresie przypisano Wydziałowej Komisji Dydaktycznej, dla której zadania zostały dookreślone w zatwierdzonych przez Radę Wydziału szczegółowych zasadach studiowania na Wydziale Nauk Ekonomicznych. Komisji Dydaktycznej powierzona została rola kontrolna oraz odpowiedzialność za działania

podejmowane na rzecz podnoszenia jakości kształcenia, w tym m.in. ocena planów i programów i jego zgodności z przepisami powszechnie obowiązującymi, analiza ankiet studenckich, analiza jakości prac dyplomowych, ocena działalności dydaktycznej poszczególnych osób prowadzących zajęcia na Wydziale itp.

Od 2008 r. z uwagi na wymagania określone w przepisach ogólnouczelnianych, zarządzeniem Dziekana nr 4/2008 z dnia 14 października 2008 r., Komisja Dydaktyczna w niezmienionym składzie działała również jako Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Pomimo obowiązujących w tamtym okresie przepisów uchwały nr 240 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim określających szczegółowe zadania Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, należy jednak zauważyć, iż jej rola w wydziałowym systemie do 2012 r. była w zasadzie marginalna.

Reorganizacja uczelnianego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim, która nastąpiła w 2012 r. a także przyjęcie wytycznych dla wydziałowych systemów spowodowało zwiększenie aktywności tego ciała (działającego od 19 września 2012 r., na podstawie zarządzenia Dziekana, jako Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia). Zgodnie z §11 zarządzenia Rektora UW z grudnia 2012 r., Zespół powinien podejmować działania na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w jednostce. W tym celu w szczególności opracowuje i przedstawia Dziekanowi Wydziału wnioski i projekty dotyczące wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia na wydziale. Ponadto zespół jednostki sporządza, zgodnie z wytycznymi Uczelnianego Zespołu, sprawozdania z oceny własnej, stanowiące wynik ewaluacji jakości kształcenia na wydziale i przedstawia je odpowiednio Dziekanowi. Sprawozdanie, o którym mowa powyżej, w szczególności przedstawia mocne i słabe strony Wydziału oraz plany i kalendarium działań w celu wyeliminowania zjawisk niepożądanych i napraw niedostatków oraz w celu doskonalenia jakości kształcenia. W trakcie wizytacji zostały przedstawione sprawozdania z oceny własnej Wydziału ponadto zapoznano się z protokołami posiedzeń Wydziałowej Komisji Dydaktycznej oraz Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, badając ich aktywność w obszarze zapewniania jakości kształcenia. Brak formalnie dookreślonego przez Wydział zakresu działań Zespołu na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia uniemożliwia ich jednoznaczny identyfikację. Ponadto należy zwrócić uwagę, iż działanie w identycznym składzie Wydziałowej Komisji Dydaktycznej jak i Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia może naruszać przyjętą w zarządzeniu Rektora z 2012 r. zasadę: przejrzystej struktury systemu w zakresie właściwego określenia i rozdzielenia kompetencji ze szczególnym określeniem zaangażowania władz wydziału oraz jednostkowego zespołu zapewniania jakości kształcenia.

Oceniając spójność i kompletność rozwiązań wewnętrznych należy stwierdzić, iż począwszy od 2008 r., poza uchwałami Rady Wydziału bezpośrednio dot. procesu kształcenia, na Wydziale nie były podejmowane działania formalne związane z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia, niezależnie od zmian w przepisach powszechnie obowiązujących. Dopiero dookreślenie w grudniu 2012 r. ogólnouniwersyteckich szczegółowych wytycznych dla wydziałowych systemów zapewniania jakości, wpłynęło na dalszy wymiar uregulowań prawnych na Wydziale, tj. w dniu 19 grudnia 2012 r. została określona koncepcja jakości kształcenia na Wydziale, w której zawarte zostały priorytety w odniesieniu do jakości. Ponadto w trakcie wizytacji został przedstawiony projekt wewnętrznego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia PRO-EDU, opracowany przez Wydziałowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia w ramach, którego podjęto działania dostosowujące w obszarze zapewniania jakości kształcenia do nowego otoczenia prawnego uwzględniając, m.in. silniejszą współpracę z otoczeniem społeczno-

gospodarczym, monitorowanie karier zawodowych absolwentów, analizę efektów kształcenia. W systemie wyodrębniono 10 obszarów, obejmujących:

1. zasady wewnętrznego zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów i efektów kształcenia,
2. zasady zewnętrznego monitorowania i okresowego przeglądu programów i efektów kształcenia,
3. zasady oceniania studentów,
4. zasady dyplomowania,
5. zasady zapewniania jakości kadry dydaktycznej,
6. zasady monitorowania, przeglądu i podnoszenia zasobów do nauki,
7. zasady gromadzenia, analizowania i wykorzystania informacji na temat kształcenia z wykorzystaniem m.in. USOS i IRK,
8. zasady publikowania informacji na temat kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim,
9. system motywowania nauczycieli akademickich do pracy na najwyższym poziomie,
10. system motywowania studentów do rzetelnej i systematycznej pracy naukowej w okresie studiów,

Dla wszystkich obszarów określone zostały cele, zakresy działań, analizy, procedury, efekty, stopień zgodności ze strategią i misją jak również przewidziana została ocena działania systemu.

Dokonując oceny należy stwierdzić, iż na obecnym etapie wewnętrzne przepisy prawne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale znajdują się w fazie rozwoju.

Na Wydziale Nauk Ekonomicznych, w ramach projektu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia PRO-EDU zostały opracowane szczegółowe zasady gromadzenia, analizowania i publikowania informacji na temat działań odnoszących się do poszczególnych obszarów mających wpływ na jakość kształcenia. Natomiast dotychczasowa działalność analityczna na Wydziale realizowana była przede wszystkim przez Wydziałową Komisję Dydaktyczną, na podstawie postanowień zarządzenia Dziekana 4/2008 z dnia 14 października 2008 r.

Monitorowanie jakości kształcenia realizowanego na Wydziale dokonywane jest przede wszystkim poprzez studencką ocenę przedmiotów, hospitację zajęć, okresową ocenę nauczycieli akademickich, analizę zdawalności, ocenę poziomu prac dyplomowych.

W trakcie wizytacji zostały przedstawione do wglądu, m.in:

- 1) analizy ankiet studenckich, zawierających ogólną ocenę programów i zajęć, ocenę warunków studiowania a także ocenę przedmiotów i prowadzących ,
- 2) analizy okresowych ocen dorobku naukowego dydaktycznego i organizacyjnego pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych,
- 3) roczne sprawozdania Dziekana z działalności Wydziału, zawierające m.in. ocenę zasobów,
- 4) sprawozdania z przeprowadzonych cyklicznie rekrutacji na studia (2012/2013; 2011/2012; 2010/2011),
- 5) zestawienia najlepiej ocenionych prac magisterskich – dla potrzeb konkursu Semkowa, realizowanego na podstawie regulaminu uchwalonego przez Radę Wydziału w dniu 3 czerwca 1987 r.,
- 6) analizy ocen prac dyplomowych rok 2012, 2011, 2010, 2009,
- 7) analiza zdawalności w roku akademickim 2011/2012,

- 8) badania w obszarach wskazanych przez Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia dot. projektowania misji i strategii (2012), zapewnienia i doskonalenia kadry dydaktycznej (2011), zasad oceniania studentów oraz funkcjonowania systemu USOS (2010). Sprawozdania zostały przygotowane na podstawie formularzy zaprojektowanych przez Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia i ich opracowanie nie wynikało z potrzeb własnych jednostki w danym okresie lecz rozwiązań systemowych na poziomie centralnym Uczelni i określeniem tych obszarów analizy które są kluczowe z pkt. widzenia zarządzania systemem.

Ponadto należy podkreślić, iż Wydział dysponuje narzędziem informatycznym umożliwiającym gromadzenie, monitorowanie i analizę danych związanych z wybranymi czynnikami wpływającymi na jakość kształcenia zarówno w ujęciu krótko- i długookresowym, a mianowicie Uniwersyteckim Systemem Obsługi Studiów (USOS).

Działania podejmowane w obszarze związanym z gromadzeniem i analizą danych na Wydziale nie mają wielokrotnie charakteru kompleksowego a dokumentacja gromadzona i analizowana nie jest w pełni kompletna. W trakcie wizytacji stwierdzono, iż ankietowani są jedynie studenci I i II stopnia, natomiast proces ankietowania nie obejmuje studentów III stopnia, pomimo wyraźnie sformułowanego wymogu w procedurach kontroli z 2008 r. jak i w zarządzeniu Rektora nr 16 z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie trybu i zasad przeprowadzania ogólnouniwersyteckich badań ankietowych oraz badań ankietowych na wydziałach i w innych jednostkach organizacyjnych UW. Ponadto na studiach podyplomowych jakość kształcenia jest monitorowana przy wykorzystaniu narzędzia ankietowego jedynie na tych studiach, które są prowadzone z funduszy strukturalnych z uwagi na restrykcyjne wymagania unijne, natomiast na pozostałych takie działania nie są podejmowane. Studia podyplomowe i doktoranckie powinny być immanentnym elementem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Pomimo wskazanych uchybień, na obecnym etapie wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych należy pozytywnie ocenić wysiłek w zakresie gromadzenia i analizowania czynników mających wpływ na jakość kształcenia. Działania korygujące bądź zapobiegawcze w badanych obszarach podejmowane są w zależności od potrzeb, z reguły na poziomie rozstrzygnięć Rady Wydziału lub Dziekana.

Wydział Nauk Ekonomicznych gromadzi dokumentację dotyczącą działalności podmiotów zajmujących się sprawami jakości kształcenia zgodnie z ich kompetencjami i zakresem przedmiotowym realizowanych zadań. Dokumentacja ta obejmuje w szczególności materiały z posiedzeń Rady Wydziału, w tym rozpatrywania spraw z zakresu jakości kształcenia, protokoły z posiedzeń Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, posiedzeń Komisji Dydaktycznej. Są to m.in. programy kształcenia, sylabusy przedmiotów, plany zajęć, harmonogramy zajęć, dokumentacja ustalania obsady zajęć dydaktycznych, analizy ocen w sesji, wyniki sprawdzania prac przez system antyplagiatowy, opracowania ankiet oceny zajęć przez studentów, wyniki hospitacji, sprawozdania z rekrutacji, dokumentacja pracy Komisji Oceniającej.

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Wewnętrzne przepisy prawne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale znajdują się w fazie rozwoju. W trakcie wizytacji został przedstawiony projekt wewnętrznego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia PRO EDU, który jest wyrazem dostosowywania się do nowego otoczenia prawnego. Koncepcja zawarta w

tym systemie obejmuje swoim zakresem m.in. cel i zakres zadań, analizy, procedury, uzyskane efekty i ich zgodność ze strategią i misją oraz ocenę działania systemu w ramach 10 jego głównych obszarów.

Uregulowania wymaga funkcja Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia, której dotychczasowy skład osobowy (identyczny ze składem Wydziałowej Komisji Dydaktycznej) oraz ulokowanie w strukturze może naruszać, określoną zarządzeniem Rektora z grudnia 2012 r., zasadę przejrzystej struktury systemu w zakresie właściwego określenia i rozdzielenia kompetencji ze szczególnym określeniem zaangażowania władz wydziału oraz jednostkowego zespołu zapewniania jakości kształcenia,

Działania podejmowane w obszarze związanym z gromadzeniem i analizą danych na Wydziale nie mają wielokrotnie charakteru kompleksowego a dokumentacja gromadzona i analizowana nie jest w pełni kompletna. Jednak na obecnym etapie wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Nauk Ekonomicznych należy pozytywnie ocenić dotychczasowy wysiłek związany z monitorowaniem i analizą jakości kształcenia na Wydziale.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji ¹		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5	prowadzenie badań naukowych	X				

6	współpraca krajowa i międzynarodowa		X			
7	system wsparcia studentów i doktorantów ²		X			
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia		X			

Analizując i oceniając stopień spełnienia wszystkich kryteriów oceny należy zauważyć, że zidentyfikowana na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego ocena jakości kształcenia jest bardzo zrównoważona. Wszystkie kryteria, za wyjątkiem piątego – prowadzenie badań naukowych, które zostało ocenione „wyróżniająco”, zostały ocenione w stopniu „pełny”. Taki stan kryteriów potwierdza postawiona wyżej konstatację.

Nie znaczy to wcale, że w dokonanych ocenach kryteriów nie można wskazać obszarów wymagających dalszego doskonalenia.

Za zdecydowanie silne strony Wydziału nauk Ekonomicznych uznać można:

1. Cele ujęte w założeniach rozwoju Strategii WNE, które są zbieżne w misję Uniwersytetu i nawiązują do polityki zapewniania jakości kształcenia realizowanej przez Uniwersytet. Uwypuklone w założeniach strategii rozwoju Wydziału Nauk Ekonomicznych kierunki działań w kadencji 2013-2016 eksponują znaczenie oferty kształcenia i jakości kształcenia na światowym poziomie oraz rozwój badań naukowych,
2. Dobrze określony konceptualnie i oryginalny w swej warstwie merytorycznej i metodologicznej Wewnętrzny System Zapewniania Jakości kształcenia, opisany w dokumencie pt. „Wewnętrzny System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia PRO-EDU”, obejmujący zakresem swojego działania 10 obszarów (składników i czynników determinujących jakość kształcenia), na wszystkich stopniach i formach kształcenia,
3. Wyróżniający się poziom prowadzonych prac naukowych i naukowo badawczych, który zapewnia również pełną spójność obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych w zakresie prowadzonych badań naukowych z realizowanym programem kształceniem. Pracownicy podejmują badania naukowe w ramach nowych obszarów badawczych, a w szczególności rozwiązują problemy badawcze wynikające ze zmian dokonujących się w otoczeniu społeczno-gospodarczym.
4. Dobre kwalifikacje pracowników naukowo-dydaktycznych prowadzących zajęcia na studiach III stopnia,
5. Dobrze rozwiniętą współpracę z wieloma jednostkami otoczenia społeczno-gospodarczego, która obejmuje wiele obszarów i ma różnorodne formy.

Szansami Wydziału nauk Ekonomicznych mogą być:

1. Nowa oferta dydaktyczna, wpisana w dziedzinę nauk ekonomicznych, wykorzystująca synergę wszystkich składników oraz czynników determinujących jakość kształcenia, a także respektująca nowe, rozpoznane oczekiwania otoczenia społeczno-gospodarczego i potrzeby rynku pracy,
2. Wysoka pozycja Wydziału Nauk Ekonomicznych w środowisku akademickim tak krajowym jak i zagranicznym,
3. Determinacja Władz Wydziału w dążeniu do odtworzenia marki Wydziału Nauk Ekonomicznych, jako istotnego wyróżnika tej jednostki organizacyjnej, identyfikowanej przez otoczenie Uniwersytetu.

Wskazane wyżej silne strony Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz zidentyfikowane szanse otoczenia, pozwolą, jak się wydaje, na dalszy, dynamiczny rozwój tej podstawowej jednostki organizacyjnej Uniwersytetu Warszawskiego.

Tabela nr 1 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji ³		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5	prowadzenie badań naukowych	X				
6	współpraca krajowa i międzynarodowa		X			

7	system wsparcia studentów i doktorantów ⁴		X			
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia		X			

W świetle przedstawionej bardzo wyczerpującej i wieloaspektowej odpowiedzi na raport powizytacyjny, Dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego w merytorycznych wyjaśnieniach ustosunkowuje się do zawartych w Raporcie niesprawności dotyczących jakości kształcenia na kierunkach studiów prowadzonych w tej podstawowej jednostce organizacyjnej Uniwersytetu.

Odpowiedź Dziekana Wydziału została ujęta w formie kompleksowego wyjaśnienia dotyczącego wszystkich zawartych w raporcie uchybień i związanych z nim zaleceń. Swe wyjaśnienia dokumentuje 16 załącznikami, mającymi postać Uchwał Rady Wydziału, Zarządzeń Dziekana Wydziału oraz innych dokumentów obrazujących konkretne dokonania jego Władz wpisujących się w budowę kultury jakości kształcenia. Tymi dokumentami są: skorygowana Strategia i misja WNE UW, Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia PROEDU, składy osobowe komisji i zespołów funkcjonujących w ramach systemu PROEDU, skład i powołania do Rady Pracodawców, oraz cały kompleks dokumentów dotyczących zasad studiowania na WNE UW, w tym szczegółowe zasady studiowania, badania losów absolwentów Wydziału czy ankieta oceny i analizy efektów kształcenia.

Wszystkie te dokumenty w istotny sposób uwiarygodniają działania Władz Dziekańskich.

Analiza i ocena odpowiedzi na Raport z wizytacji instytucjonalnej zawartych w piśmie Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych oraz treści całej dokumentacji potwierdzających wykonane działania, upoważnia do stwierdzenia, że Władze tej podstawowej jednostki organizacyjnej Uniwersytetu z dużą uwagą podeszły do wszystkich nawet drobnych zastrzeżeń zespołu wizytującego dotyczących jakości kształcenia oraz zawartych w Raporcie zaleceń, wskazujących na obszary wymagające doskonalenia.

Można, więc z pełnym przekonaniem stwierdzić, że Wydział Nauk ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego wypełnił wszystkie zalecenia Polskiej Komisji Akredytacyjnej wskazane w Raporcie powizytacyjnym z oceny instytucjonalnej.

